

บทที่ 4

สภาพการจราจรในเขตเทศบาลเทศบาลนครอุดรธานี

4.1 สภาพการจราจรในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

4.1.1 ระบบการคมนาคมขนส่งในจังหวัด

ระบบการคมนาคมขนส่งในจังหวัดอุดรธานี แบ่งได้เป็น 3 ทางคือ

1) การคมนาคมทางรถยนต์

การคมนาคมและขนส่งทางรถยนต์เป็นที่นิยมใช้มาก ทั้งในระดับชุมชนเมืองและระดับจังหวัด ทางหลวงแผ่นดินที่ผ่านพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) เป็นทางหลวงสายหลักเชื่อมโยงจากจังหวัดขอนแก่นผ่านอุดรธานีและมุ่งไปยังจังหวัดหนองคาย นับเป็นเส้นทางที่สำคัญที่สุด
- ทางหลวงหมายเลข 22 เชื่อมระหว่างอำเภอเมือง – อำเภอหนองหาน
- ทางหลวงหมายเลข 210 เชื่อมอำเภอเมือง – อำเภอนากลาง
- ทางหลวงหมายเลข 210 (เลียงเมือง) เป็นทางหลวงที่เชื่อมต่อกับทางหลวงสำคัญ

ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 2 ทางหลวงหมายเลข 22 โดยอำนวยความสะดวก ระบบการคมนาคมขนส่งในจังหวัดอุดรธานี ดังแสดงในแผนที่ 4.1

สำหรับผู้ที่ไม่มีวัตถุประสงค์จะเดินทางเข้าสู่ตัวเมืองอุดรธานี ให้ใช้ทางหลวงเลียงเมืองนี้ นอกจากนี้ยังมีทางหลวงจังหวัดอีกหลายสายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง ระบบการคมนาคมขนส่งในจังหวัดอุดรธานี

2) การคมนาคมทางอากาศ

จังหวัดอุดรธานีมีสนามบินพาณิชย์ 1 แห่ง ซึ่งใช้เป็นสนามบินของกองทัพอากาศด้วย มีเที่ยวบินระหว่างกรุงเทพมหานคร – อุดรธานี ประมาณ 2-3 เที่ยวบินต่อวันแล้วแต่ช่วงเดือนที่กำหนดไว้ ซึ่งดำเนินการโดยการบินไทย นอกจากนี้ยังมีสายการบินโอเรียนเอ็กซ์เพรส ซึ่งเป็นสายการบินขนาดเล็กมีเที่ยวบินเชื่อมโยงในเมืองหลักกับอุบลราชธานี ขอนแก่น และเชียงใหม่ โดยมีจำนวนเที่ยวบินน้อยมากประมาณ 3 เที่ยวบินต่อสัปดาห์

3) การคมนาคมทางรถไฟ

มีเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ (กรุงเทพ-หนองคาย) ผ่านและมีสถานีจอดที่สถานีรถไฟหลายแห่งในจังหวัดอุดรธานี สถานีหลักจะอยู่ในเขตเทศบาลเมืองซึ่งเป็นการสะดวกในการคมนาคมและขนส่งของประชาชนมาก มีระยะทางรถไฟจากอุดรธานีถึงกรุงเทพฯ ประมาณ 569 กิโลเมตร จากข้อมูลการรถไฟแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับสถิติจำนวนผู้โดยสารและสินค้ารวมทั้งรายได้ในปี 2538 แสดงไว้ในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สถิติจำนวนผู้โดยสารและสินค้า รวมทั้งรายได้เป็นสถานี ปี พ.ศ. 2538

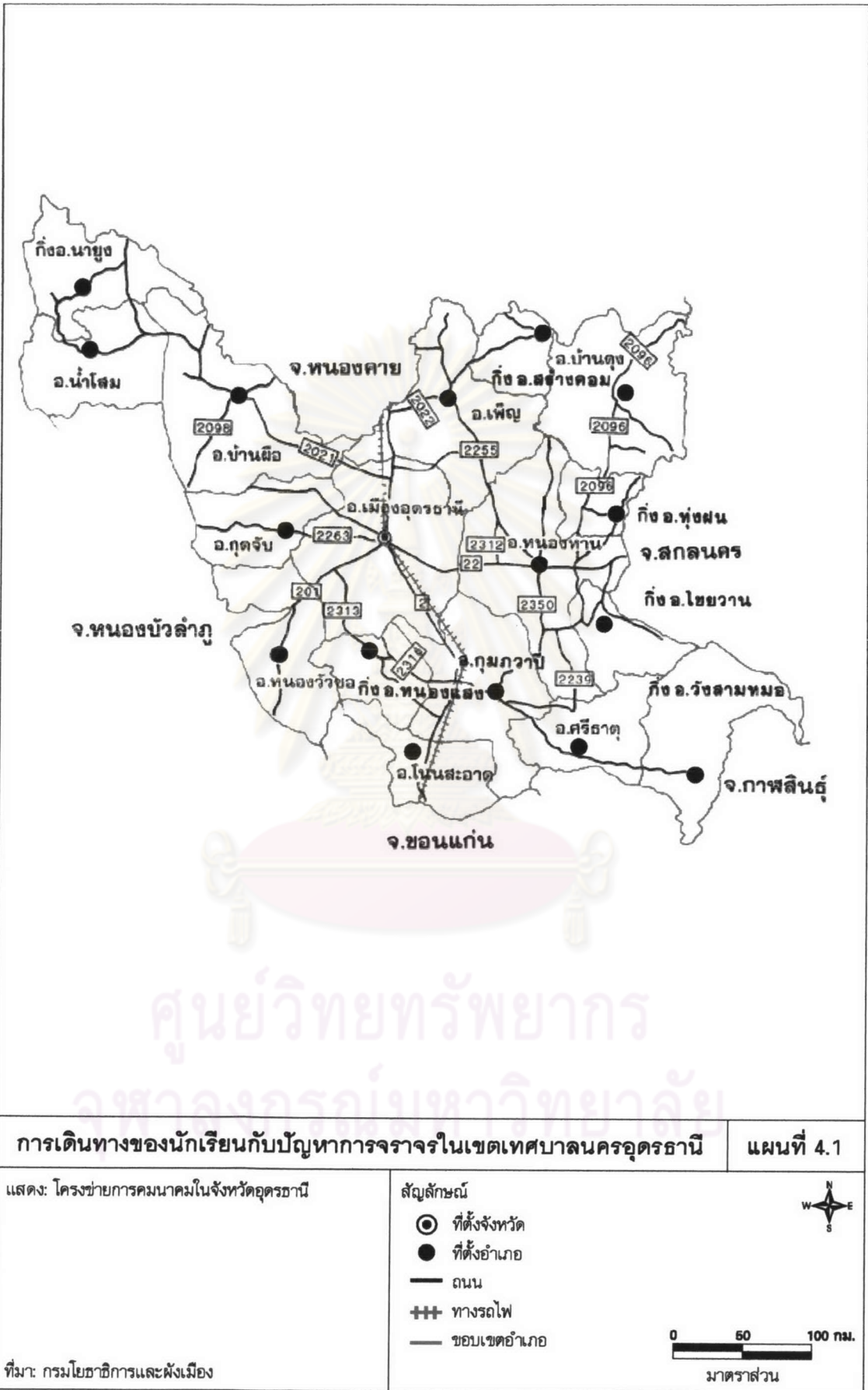
อำเภอและสถานี	ผู้โดยสาร		สินค้า	
	จำนวนผู้โดยสาร	รายได้จากการโดยสาร	สินค้าที่บรรทุก (ตัน)	รายได้ (บาท)
จังหวัดอุดรธานี	216,226	111,712,001	79,522	23,297,264
อำเภอเมือง	790,182	100,624,641	79,520	23,295,512
สถานีหนองตะไ้	2,817	51,199	163	94,801
สถานีหนองขอนกว้าง	1,326	36,444	685	135,090
สถานีอุดรธานี	786,039	100,536,998	78,672	23,065,621
อำเภอกุมภวาปี	97,216	8,926,749	2	1,641
สถานีห้วยเก็ง	17,007	1,101,319	-	-
สถานีกุมภวาปี	13,805	6,660,412	2	1,641
สถานีห้วยสามพาด	28,715	1,165,018	-	-
อำเภอโนนสะอาด	28,715	2,160,611	0.3	111
สถานีโนนสะอาด	28,715	2,160,611	0.3	111

ที่มา : การรถไฟแห่งประเทศไทย

4.1.2 ระบบโครงข่ายถนนและการจัดระบบจราจร

1) ระบบโครงข่ายถนน

ทำหน้าที่ 2 ประการคือ การให้บริการแก่ยานพาหนะในด้านของความสะดวกรวดเร็ว (Mobility) และการให้บริการแก่พื้นที่ข้างเคียงในการเข้า - ออกถนน (Accessibility) และทำหน้าที่ทั้ง 2 ประการจะมีความสัมพันธ์กันในทางตรงข้าม กล่าวคือ ถนนที่สามารถให้บริการแก่รถยนต์ในแง่ของความรวดเร็วในการเดินทางจะต้องมีจุดเชื่อมต่อจากพื้นที่สองข้างทางน้อย เพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อยานพาหนะที่เคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูง ในการกลับกันถนนปกติหรือตรอกซอยสามารถให้บริการโดยมีการเปิดจุดต่อเชื่อมกับพื้นที่ข้างเคียงเข้า - ออกได้โดยสะดวก

ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นตัวกำหนดควบคุมความเร็วโดยจะมีการควบคุมความเร็วของรถให้ช้าลงในในตัว และโดยทั่วไประบบโครงข่ายของถนนจะมีการแบ่งประเภทของถนนออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ทางด่วนหรือถนนสายประธาน (Expressway or Principle Artery) ซึ่งจะมีการควบคุมทางเข้าออกตลอดแนวสายทาง ยกเว้นที่จุดทางเข้า-ออกที่ได้กำหนดไว้ เป็นถนนที่ให้บริการระหว่างเมือง ความเร็วของยานพาหนะที่ใช้ถนนประเภทนี้จะสูง
2. ถนนสายหลัก (Main Artery) เป็นถนนที่เชื่อมต่อชุมชนกับถนนสายประธานให้บริการแก่การจราจรในเขตชุมชนเมืองเป็นหลัก มีทางเชื่อมต่อกับระบบถนนขนาดเล็กลงไป
3. ถนนสายรอง (Collector Road) เป็นถนนที่เชื่อมต่อทางสายหลักและทางสายย่อยเน้นการให้บริการพื้นที่ 2 ผังถนนเป็นสำคัญ ความสะดวกสำหรับยานพาหนะลดลง
4. ถนนสายย่อยตรอกซอย (Local Road) เป็นถนนที่ให้บริการแก่พื้นที่ 2 ข้างทางเต็มทีเช่น ถนนในชุมชนหมู่บ้านจัดสรรต่าง ๆ ซึ่งถนนนี้จะทำหน้าที่รองรับเชื่อมต่อการจราจรจากชุมชนเข้า-ออกถนนสายรองและสายหลักต่อไป

ลักษณะทางกายภาพของโครงข่ายระบบถนนของจังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่จะมีโครงข่ายถนนหนาแน่นทางด้านทิศตะวันตกของรถไฟสายกรุงเทพฯ -หนองคาย โดยจะมีถนนสายสำคัญในแนวเหนือ-ใต้ คือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 หรือถนนมิตรภาพ (ช่วงจากทางแยกถนนเลียงเมืองด้านใต้-ห้าแยกวงเวียนน้ำพุ เรียกถนนทหาร ช่วงจากห้าแยกวงเวียนน้ำพุ-ทางแยกเลียงเมืองด้านเหนือ เรียกว่า อุดรดุขฎิ) ถนนหมากแข้ง ถนนพรานพร้าว และถนนมุขมนตรี สำหรับในแนวตะวันออก-ตะวันตก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 หรือถนนอุดรธานี-สกลนคร (ช่วงทางแยกถนนเลียงเมืองด้านตะวันออก-ทางรถไฟ เรียกถนนนิตโย ช่วงทางรถไฟ-ทางแยกถนนเลียงเมืองด้านตะวันตก เรียกถนนโพศรี) ถนนศรีชมชื่น ถนนศรีสุข ถนนประจักษ์ ศิลปาคม ถนนวัฒนาอนุวงศ์และถนนโพธิ์สัย ลักษณะของถนนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีจะมีลักษณะเป็นระบบตาราง (Grid System) สามารถจำแนกประเภทตามมาตรฐานของถนนรวมทั้งหน้าที่ในการให้บริการได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ถนนสายประธาน ทำหน้าที่เป็นถนนสายสำคัญที่เชื่อมตัวชุมชนต่างๆ ในระดับภาคหรือระดับจังหวัด รับการจราจรชนิดผ่านเมือง ซึ่งมีปริมาณการจราจรและความเร็วสูง แต่จะมีมาตรฐานต่ำกว่าทางด่วน ถนนประเภทนี้ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 210 และถนนเลียงเมือง เป็นต้น

2. ถนนสายหลัก เป็นถนนเชื่อมต่อการจราจรระหว่างถนนสายรองในชุมชนกับถนนสายประธาน ถนนชนิดนี้อาจจะมีการจราจรชนิดผ่านเมืองผสมอยู่ด้วย เป็นถนนที่ใช้ประโยชน์ในการเชื่อมต่อส่วนต่าง ๆ ของเมืองเข้าด้วยกัน เช่น ถนนโพศรี ถนนอุดรธุษฎี ถนนประจักษ์ศิลปาคม ถนนหมากแข้ง และถนนวัฒนาอนุวงศ์ เป็นต้น

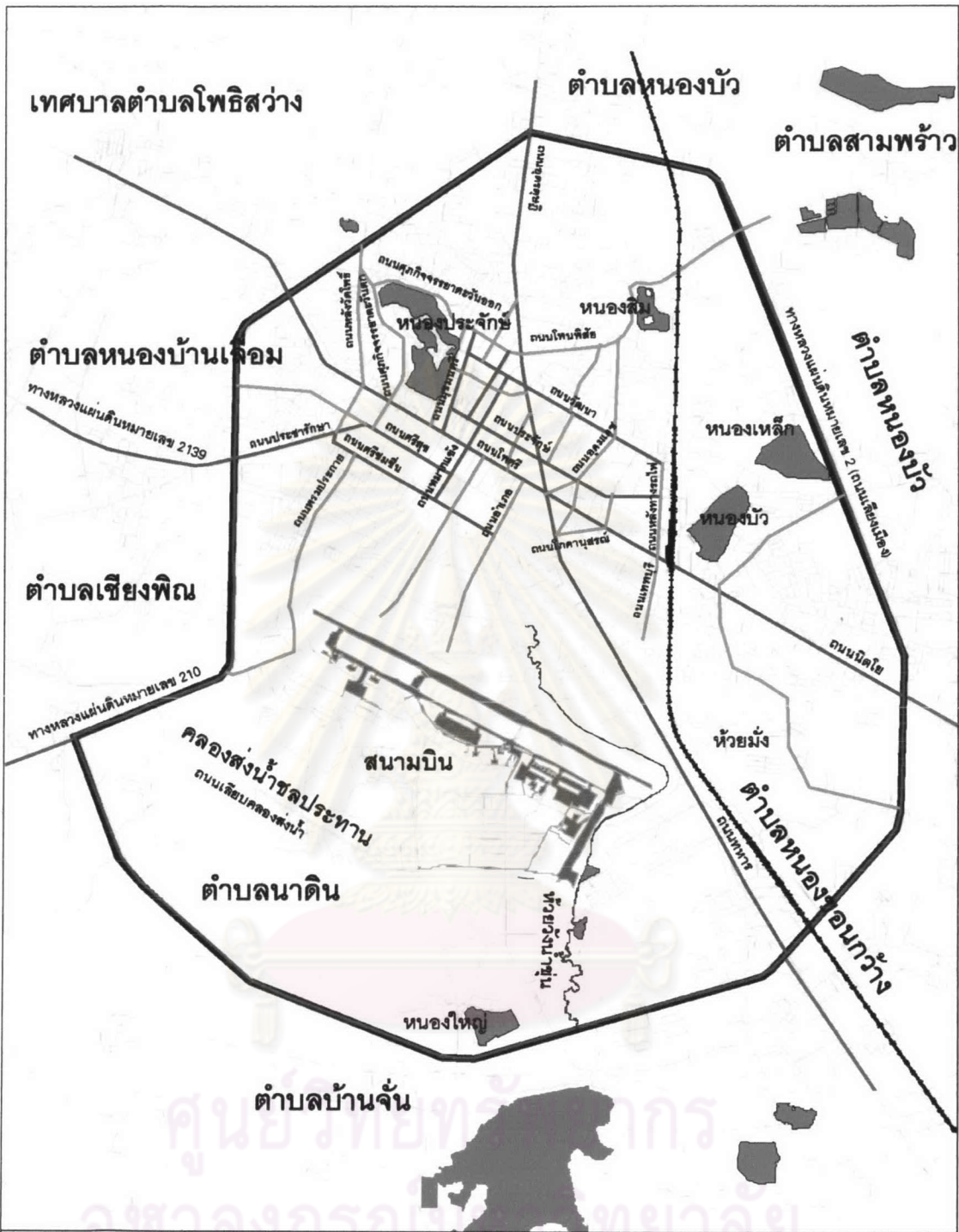
3. ถนนสายรองเป็นถนนที่รวมและกระจายการจราจรระหว่างถนนสายหลักและถนนสายย่อย ซึ่งได้แก่ ซอยต่าง ๆ อย่างไม่ดีในกรณีของจังหวัดอุดรธานีหรือจังหวัดอื่นของไทยที่โครงข่ายของถนนไม่ได้เกิดจากการวางแผนเมืองที่เป็นระบบมาก่อน ถนนสายย่อยหรือซอยอาจต่อเชื่อมกับถนนสายหลักภายในพื้นที่ เช่น ถนนอำเภอ ถนนนเรศวร ถนนโพธิ์สัย เป็นต้น ซึ่งถนนประเภทนี้จะเชื่อมต่อกับตรอกซอยต่าง ๆ ที่ตัดผ่านเข้าไปในเขตชุมชนและกลุ่มกิจกรรมของสังคมขนาดเล็ก

4. ตรอกซอยต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อชุมชนต่าง ๆ กับถนนสายรองและสายหลัก เช่น ซอยจินตคาม ซอยศรีพินิจ ซอยทุ่งสว่าง (แผนที่ 4.2 ระบบโครงข่ายถนนในเทศบาลนครอุดรธานี)

2) การจัดระบบการจราจรในเขตชุมชน

ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานีนั้น สภาพถนนส่วนใหญ่จะมีขนาดกว้างเป็นลักษณะระบบตาราง และทางเท้าที่มีมาตรฐาน จึงค่อนข้างจะเอื้ออำนวยต่อการจัดระบบจราจร เนื่องจากพื้นที่ถนนมีมากกว่าจังหวัดอื่น การจัดระบบการจราจรภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานีประกอบด้วย

- การติดตั้งสัญญาณไฟจราจรบนทางแยกต่าง ๆ จำนวน 36 ทางแยก
- การจัดทำสะพานลอยคนเดินข้ามถนน 3 จุด คือ บริเวณหน้าโรงเรียนสตรีราชินูทิศ สถาบันราชภัฏและบริเวณหน้าตลาดหนองบัว
- การจัดการเดินรถทางเดียวบนถนนหมากแข้งบางตอน บนถนนโพธิ์สัยช่วงผ่านตลาดบ้านห้วย บนถนนตำรวจ ถนนราชพัสดุ และถนนสร้างหลวง
- การติดตั้งป้ายห้ามจอดบนถนนศรีสุขในช่วงโมงเร่งด่วน
- การห้ามรถบรรทุกเข้าพื้นที่ในกลางเมืองในช่วงโมงเร่งด่วน และห้ามรถสามล้อเข้าถนนศรีสุขในช่วงโมงเร่งด่วน
- การตีเส้นเครื่องหมายจราจร เส้นแบ่งทิศทางการจราจร เส้นแบ่งช่องทางจราจร ทางข้าม เส้นให้รถหยุด เส้นให้ทางในถนนสายต่าง ๆ รวม 12 สาย (แผนที่ 4.3 การจัดระบบการจราจรในเขตเทศบาลนครอุดรธานี)

การเดินทางของนักเรียนกับปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลนครอุตรธานี แผนที่ 4.2

แสดง: ระบบโครงข่ายถนนในเทศบาลนครอุตรธานี	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"> สัญลักษณ์ เส้นขอบเขตเทศบาล ทางรถไฟ ถนนย่อย ตรอก ซอย แหล่งน้ำ </td> <td style="width: 50%;"> ถนนสายประธาน ถนนสายหลัก ถนนสายรอง </td> </tr> </table> 0 1 2 กม. มาตราส่วน	สัญลักษณ์ เส้นขอบเขตเทศบาล ทางรถไฟ ถนนย่อย ตรอก ซอย แหล่งน้ำ	ถนนสายประธาน ถนนสายหลัก ถนนสายรอง
สัญลักษณ์ เส้นขอบเขตเทศบาล ทางรถไฟ ถนนย่อย ตรอก ซอย แหล่งน้ำ	ถนนสายประธาน ถนนสายหลัก ถนนสายรอง		
ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง			

การเดินทางของนักเรียนกับปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลนครอุดรธานี		แผนที่ 4.3
แสดง: การจัดระบบจราจรในเทศบาลนครอุดรธานี ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง	สัญลักษณ์ ++ ทางรถไฟ - - - ถนนย่อย ตรอก ซอย ———— เส้นขอบตำบล ● สัญลักษณ์ไฟจราจร ———— ถนนสายหลัก ———— ห้ามจอดในชั่วโมงเร่งด่วน ← เติมน้ำมัน 0 1 2 กม. มาตรฐาน	0 1 2 กม. มาตรฐาน

4.1.3 การครอบครองยานพาหนะ (Car Ownership)

จากสถิติการจดทะเบียนยานพาหนะทุกประเภทของกรมการขนส่งทางบกในช่วง 8 ที่ผ่านมา (พ.ศ.2538- 2542) ของจังหวัดอุดรธานี พบว่ามีจำนวนรถยนต์ที่จดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2538 มียวดยานทั้งสิ้น 327,559 คัน และปี พ.ศ. 2544 มียวดยานทั้งสิ้น 399,493 คัน โดยมีจำนวนยวดยานเพิ่มขึ้น 71,934 คัน อัตราการเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2538 -2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.96 และเปลี่ยนแปลงร้อยละ 3.14 ต่อปี ส่วนการศึกษาในรายประเภทพบว่าการขอจดทะเบียนรถจักรยานยนต์มีมากที่สุดคือใน พ.ศ. 2544 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 294,960 คัน คิดเป็นร้อยละ 73.83 ของยวดยานทั้งหมด รองลงมาคือรถบรรทุกส่วนบุคคล จำนวน 54,003 คัน คิดเป็นร้อยละ 13.52

ส่วนการเปลี่ยนแปลงในแต่ละรายประเภทพบว่า รถขนาดเล็ก, รถพ่วง, รถแทรกเตอร์, รถรับจ้างสามล้อ และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ส่วนประเภทอื่น ๆ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนรถยนต์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในขณะที่จำนวนรถยนต์โดยสารมีเพียง 2,546 คัน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.64 ของจำนวนพาหนะทั้งหมด เนื่องจากการขนส่งส่วนบุคคลเป็นรูปแบบการขนส่งที่มีความสะดวกและคล่องตัว เป็นการเดินทางที่สามารถเข้าถึงพื้นที่หรือใกล้จุดหมายปลายทางของการเดินทางมากที่สุด หรือเป็นการเดินทางแบบประตูถึงประตู (Door to Door)

โดยรายละเอียดการจดทะเบียนยานพาหนะแต่ละประเภท ที่ผ่านมาแสดงไว้ตารางที่ 4.2 และแผนภูมิที่ 4.1-4.2 รวมทั้งปริมาณใบอนุญาตขับรถ ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ประจำปี พ.ศ.2542-2543 แสดงไว้ตารางที่ 4.3

4.1.4 ระบบขนส่งสาธารณะ

ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเทศบาลนครอุดรธานีและพื้นที่ต่อเนื่อง(ในเขตผังเมืองรวม) นั้น ประกอบด้วยรถหมวดต่าง ๆ 4 หมวด และรถโดยสารประจำทางขนาดเล็ก สำหรับรถโดยสารประจำทางเฉพาะที่บริการแก่ผู้โดยสารในเขตเทศบาลนครอุดรธานีและเขตผังเมืองรวมมีจำนวนทั้งหมด 27 เส้นทาง โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 4.4 และแผนที่ 4.4

ตารางที่ 4.2 จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์และตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก จำแนกตามประเภท พ.ศ. 2538 - 2544

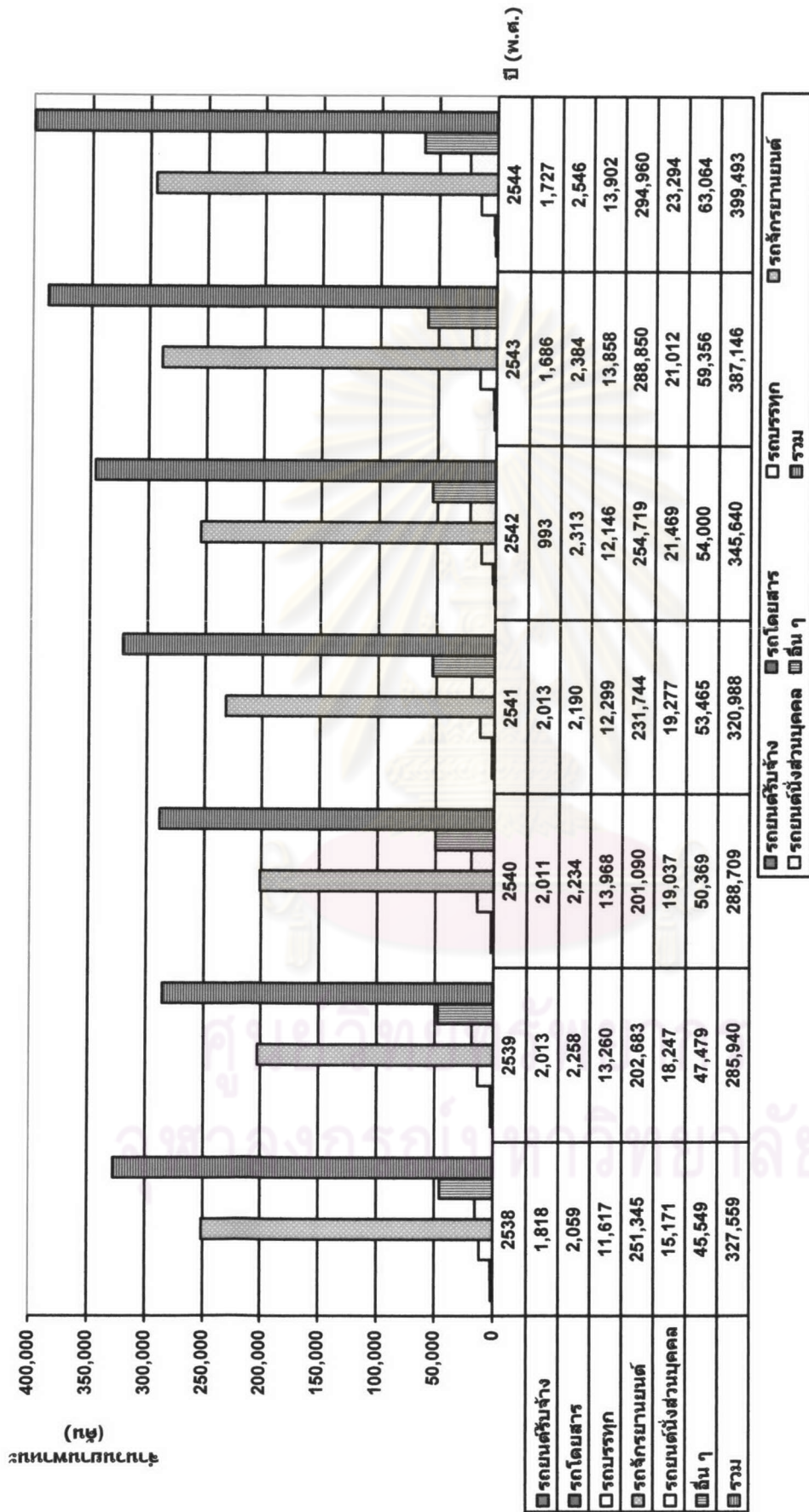
ประเภท	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	ร้อยละปี 2544	เปลี่ยนแปลง ร้อยละ
ก. ตามพระราชบัญญัติรถยนต์									
รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน	11,574	13,678	14,348	15,237	16,754	17,591	20,048	5.02	73.22
รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน	3,597	4,569	4,689	4,040	4,715	3,421	3,246	0.81	-9.76
รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล	36,031	38,976	41,873	44,327	47,033	50,388	54,003	13.52	49.88
รถยนต์สามล้อส่วนบุคคล	620	448	449	449	549	461	647	0.16	4.35
รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด	1	1	-	-	-	-	-	-	-
รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกิน 7 คน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รถยนต์สี่ล้อเล็กบ้าง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รถยนต์รับจ้างสามล้อ	1,817	2,012	2,011	2,013	993	1,686	1,727	0.43	-4.95
รถยนต์บริการธุรกิจ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รถยนต์บริการทัศนาจร	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รถยนต์บริการให้เช่า	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รถยนต์จักรยานยนต์	251,345	202,683	201,090	231,744	254,719	288,850	294,960	73.83	17.35
รถแทรกเตอร์	2,069	1,709	1,838	1,979	2,096	2,032	1,833	0.46	-11.41
รถบดถนน	93	89	90	43	120	140	114	0.03	22.58
รถใช้งานเกษตรกรรม	6,165	5,803	5,668	6,286	3,832	6,012	6,303	1.58	2.24
รถพ่วง	17	15	15	16	13	22	14	0.004	-17.65

ตารางที่ 4.2 จำนวนยานยนต์ที่จัดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์และตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก จำแนกตามประเภท พ.ศ. 2538 – 2545 (ต่อ)

ประเภท	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	ร้อยละปี 2544	เปลี่ยนแปลง ร้อยละ
ข. ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก									
รถโดยสาร	2,059	2,258	2,234	2,190	2,313	2,384	2,546	0.64	23.65
รถบรรทุก	11,617	13,260	13,968	12,299	12,146	13,858	13,902	3.48	13.50
รถขนาดเล็ก	554	439	427	365	352	296	150	0.04	-72.92
รวมทั้งหมด	327,599	285,940	288,709	320,988	345,640	387,146	399,493	100.00	21.96

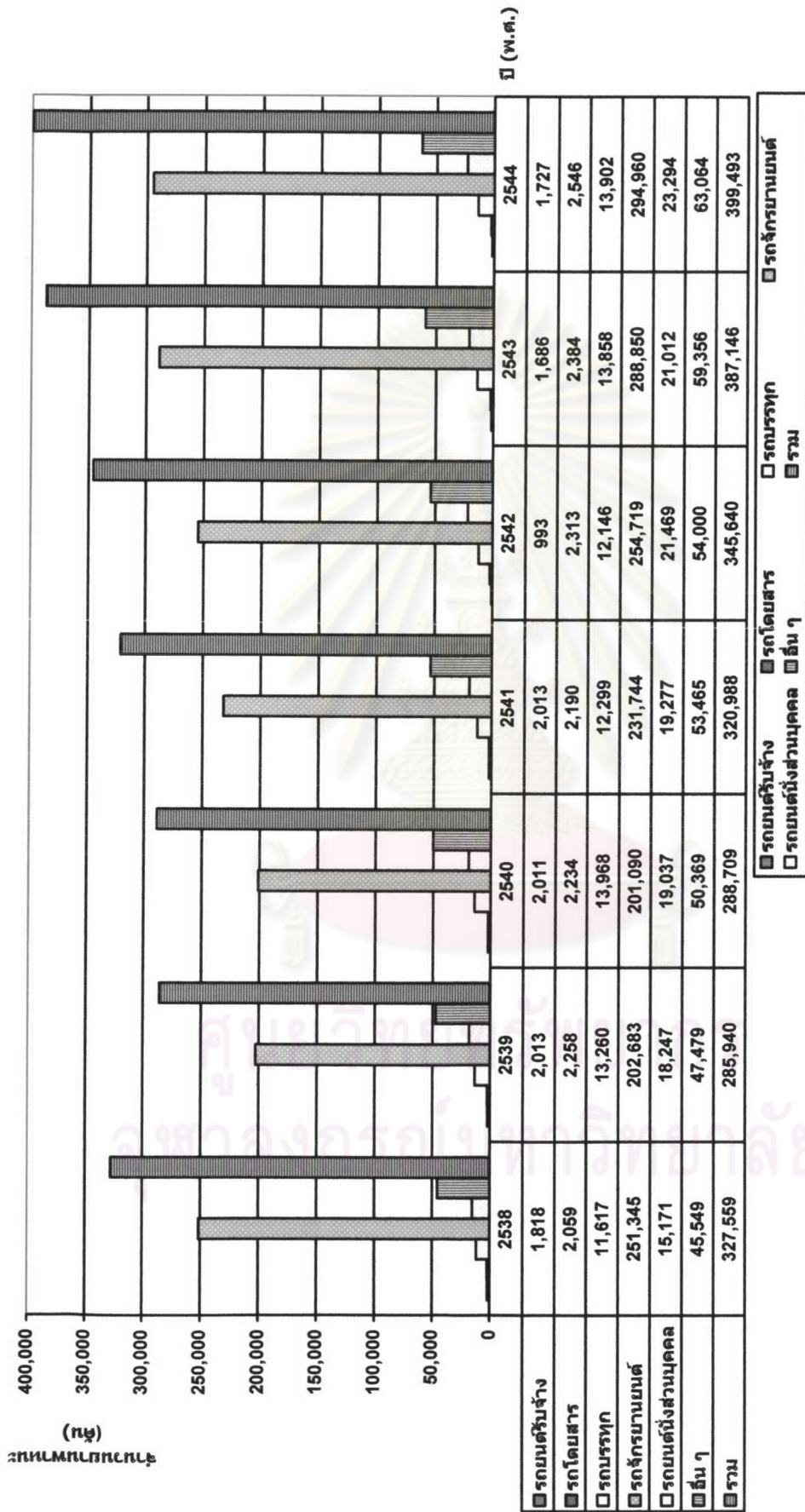
ที่มา : กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงจำนวนยานพาหนะที่จดทะเบียนจังหวัดอุดรธานี

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

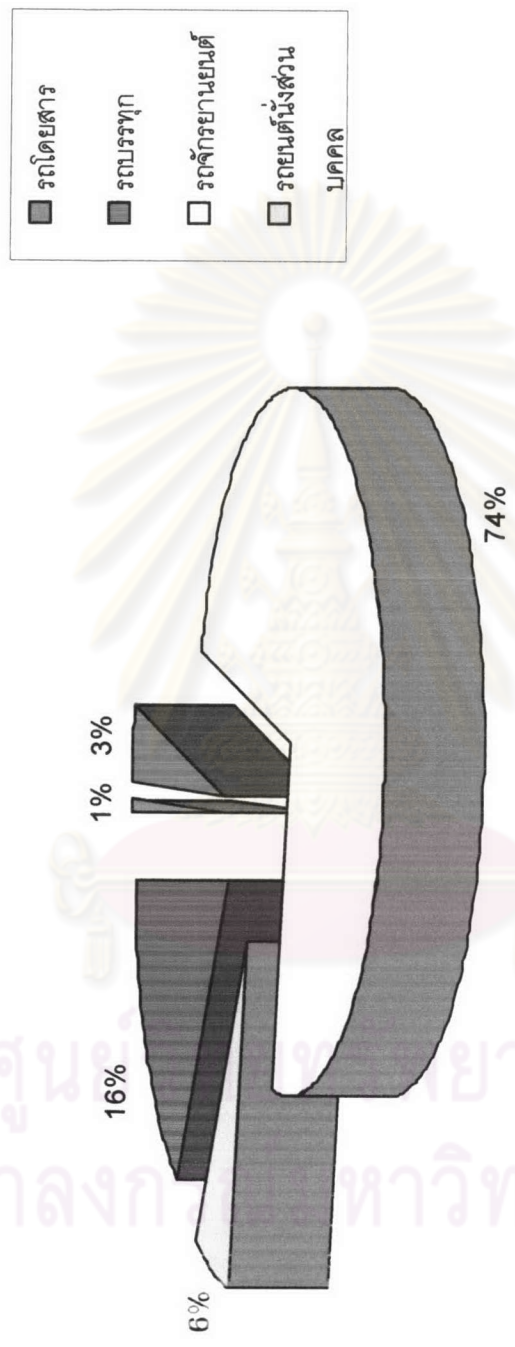
แผนภูมิที่ 4.2 สัดส่วนยอดขายในแต่ละประเภท ปี พ.ศ. 2544

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

แผนภูมิที่ 4.3 สัดส่วนร้อยละของยานแต่ละประเภทในจังหวัดอุดรธานี

ปี พ.ศ. 2544

ศูนย์วิจัยการ
พัฒนาการ มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3 ปริมาณใบอนุญาตขับรถ ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522
ประจำปี พ.ศ.2542-2543

ชนิดใบอนุญาต	ปี พ.ศ. 2542			ปี พ.ศ. 2543		
	ออกใหม่	ต่ออายุ	อื่นๆ	ออกใหม่	ต่ออายุ	อื่นๆ
1. ใบอนุญาตขับรถยนต์ส่วนบุคคลชั่วคราว	7,366	188	210	6,459	259	116
2. ใบอนุญาตขับรถยนต์สามล้อส่วนบุคคล	71	77	6	64	14	4
3. ใบอนุญาตขับรถจักรยานยนต์ชั่วคราว	7,129	613	202	5,933	520	117
4. ใบอนุญาตขับรถอนุญาตขับรถจักรยานยนต์หนึ่งปี	3,488	14,066	851	3,159	12,818	1,086
5. ใบอนุญาตขับรถยนต์สามล้อส่วนบุคคลหนึ่งปี	24	149	10	95	102	3
6. ใบอนุญาตขับรถจักรยานยนต์หนึ่งปี	3,356	11,331	556	2,588	8,856	596
7. ใบอนุญาตขับรถยนต์ส่วนบุคคลตลอดชีพ	4921	-	1,368	4,841	-	1,508
8. ใบอนุญาตขับรถยนต์สามล้อส่วนบุคคลตลอดชีพ	4	-	-	3	-	-
9. ใบอนุญาตขับรถจักรยานยนต์ตลอดชีพ	3,895	-	1,053	4,261	-	1,024
10. ใบอนุญาตขับรถยนต์สาธารณะ	29	490	53	56	384	31
11. ใบอนุญาตขับรถยนต์สามล้อสาธารณะ	2	65	3	5	52	4
12. ใบอนุญาตขับรถบดถนน	1	1	1	2	-	-
13. ใบอนุญาตขับรถแทรกเตอร์	37	17	6	81	8	5
14. ใบอนุญาตขับรถใช้งานเกษตรกรรมและชนิดอื่นๆ	39	175	2	9	127	-
15. ใบอนุญาตขับขี้อเลื่อน	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	30,452	27,172	4,321	27,556	23,140	4,494

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดอุดรธานี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4 เส้นทางเดินรถโดยสารภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานีและพื้นที่ต่อเนื่อง

ลำดับ	หมายเลข	สายเสริม	ต้นทาง	ปลายทาง	ชนิดของรถโดยสาร
1	2	0	ศูนย์ปฏิบัติการ ร.พ.ช.	สถานีขนส่งผู้โดยสาร	ธรรมดา
2		1	ศูนย์ปฏิบัติการ ร.พ.ช.	ห้างแยกใหญ่	สองแถว
3	3	0	โนนสูง	บ้านเม่น	ธรรมดา
4		1	โนนสูง	บ้านเม่น	ปรับอากาศ
5	5	0	หนองสำโรง	โรงเรียนอุดมชาย	ธรรมดา
6		1	หนองสำโรง	ทุ่งศรีเมือง	สองแถว
7	6	0	ทางแยกบ้านจัน	สถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งที่ 2	สองแถว
8	6	1	ทางแยกบ้านจัน	กองทัพทหารราบที่ 2, 3	สองแถว
9	7		สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดอุดรธานีแห่งที่ 2-แห่งที่ 1	บ้านเก่าจาน	สองแถว
10	9		บ้านสามพร้าว	บ้านเชียงยืน	สองแถว
11	42015		โรงเรียนพาณิชยการสันติพล	โรงเรียนบ้านหนองหิน	สองแถว
12	42016	0	บ้านหนองเหล็ก	บ้านเชียงพัง	สองแถว
13		1	บ้านหนองเหล็ก	บ้านแวง	สองแถว
14		2	สถานีรถไฟอุดรธานี	บ้านไถ่เดือน	สองแถว
15	42017	0	อุดรธานี	บ้านหนองโสน	สองแถว
16		1	อุดรธานี	บ้านหนองน้ำเค็ม	สองแถว
17		2	อุดรธานี	บ้านหนองฮาง	สองแถว
18		3	อุดรธานี	บ้านจำปา	สองแถว
19		4	อุดรธานี	บ้านโนนคาม	สองแถว
20	42017	5	อุดรธานี	สถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งที่ 2	สองแถว
21	42021	0	บ้านเลื่อมพิลึก	สี่แยกบ้านหนองตุตต์กับถนนเลียงเมือง	สองแถว
22		1	อุดรธานี	ห้างแยกใหญ่	สองแถว
23		2	สถานีวิทยุกระจายเสียงยานเกราะ	สี่แยกบ้านหนองตุตต์กับถนนเลียงเมือง	สองแถว
24		3	สถานีวิทยุกระจายเสียงยานเกราะ	ห้างแยกใหญ่	สองแถว
25		4	โรงพยาบาลค่ายประจักษ์ศิลปาคม	ห้างแยกใหญ่	สองแถว
26		5	สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดอุดรธานีแห่งที่ 2	สี่แยกบ้านหนองตุตต์กับถนนเลียงเมือง	สองแถว
27	42022	0	โรงเรียนพาณิชยการสันติพล	สถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งที่ 2	สองแถว

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดอุดรธานี

การเดินทางของนักเรียนกับปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลนครสุโขธานี

แผนที่ 4.4

แสดง: เส้นทางโดยสารประจำทางขนาดเล็ก

สัญลักษณ์

- 42014 สุครธานี-นิคมค้าง-บ้านมื่อ
- 42015 วร.สันตพอ-หนองหิน
- 42016 หนองพอก-เชิงพิง-บ้านแวง
- 42017 สุครธานี-หนองโสน
สุครธานี-บ.ช.๒
- 42019 สุครธานี-บ้านหินโอม-กิ่ง อ.สร้างคอม
- 42022 วร.สันตพอ-บ.ช.๒
- 42021 บ้านเสียมพิลา-บ้านหนองงู
- บ้านเสียมพิลา-บ้านหนองงู-บ้านแม่ใหญ่
- สถานียานกระแะ-บ้านหนองงู
- บ.ช.๒-บ้านหนองงู
- รถค้าบะจ๊า-บ้านแม่ใหญ่

มาตราส่วน

ที่มา: บริษัท มาร์ช ยูทิลิตี้ จำกัด

การเดินทางของนักเรียนกับปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลนครอุตรธานี		แผนที่ 4.5	
แสดง: เส้นทางรถประจำทางหมวด 1	สัญลักษณ์		
สาย 2 ศูนย์ รพช.-สถานีขนส่ง สาย 3 โนนสูง-นาข้าว-บ.แม่เงิน สาย 5 ท้องฟ้า-โรงเรียน-วัด สาย 8 ทางแยกบ้านจั่น-สถานีขนส่ง สาย 7 สถานีขนส่ง-บ้านเก่า สาย 9 สามพร้าว-เชียงใหม่		เขตผังเมืองรวมอุตรธานี 5 ทางรถไฟ ถนน คลอง ทางน้ำ	
ที่มา: บริษัท มาร์ช ยูทีลิตี้ จำกัด		ทางแยกบ้านจั่น-กองทัพบกที่ 3 0 1 2 กม. ขนาดสเกล	

4.1.5 ปริมาณจราจรที่สำรวจโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้านปริมาณการจราจรที่สำรวจโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

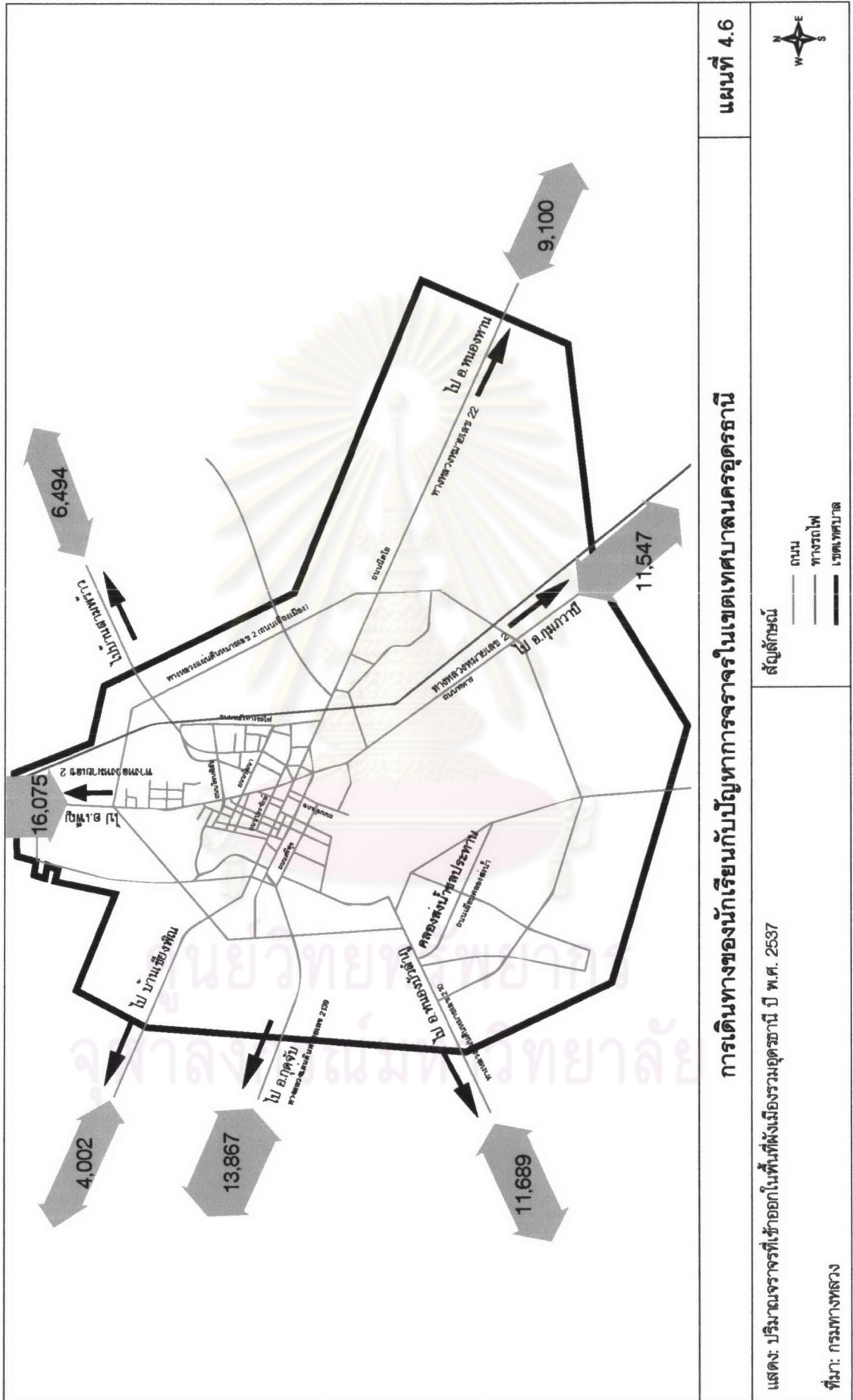
- ปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดิน โดยกรมทางหลวง ปี พ.ศ. 2539
- ปริมาณการจราจรและความเร็วบนช่วงถนนสายสำคัญในเขตผังเมืองรวมอุดรธานี โดยสำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.)

ก. ปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดิน โดยกรมทางหลวง ปี พ.ศ. 2539

กรมทางหลวงโดยปกติการสำรวจปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินในควมรับผิดชอบของกรมทางหลวงและจัดทำเป็นรายงานสถิติแสดงปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินทุก ๆ ปี โดยรายงานดังกล่าวจะแสดงถึงปริมาณการจราจรโดยเฉลี่ยทั้งปี (AADT) ที่ประมาณการโดยกองวิศวกรรมจราจรกรมทางหลวง โดยแยกประเภทของยวดยานพาหนะออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) รถยนต์นั่งส่วนบุคคลรวมรถแท็กซี่ 2) รถโดยสารประจำทางขนาดเล็ก 3) รถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่ 4) รถบรรทุกขนาดเล็ก 5) รถบรรทุกขนาดกลาง 6) รถบรรทุกขนาดใหญ่ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเหล่านี้จะแสดงบนแต่ละช่วงทางหลวงควบคุมอันประกอบด้วย หมายเลขทางหลวง (Route No.) และช่วงควบคุม (Control Section) โดยทางหลวงสายหนึ่งประกอบด้วยหลายช่วงควบคุม ซึ่งแต่ละช่วงควบคุมจะมีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปริมาณจราจร เป็นต้น โดยได้แสดงปริมาณการจราจรในหน่วยเทียบเท่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคลต่อวัน (PCU /วัน) บนโครงข่ายถนนที่รับผิดชอบของกรมทางหลวง ในเขตจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2539 ในแผนที่ 4.6

ข. ปริมาณการจราจรและความเร็วบนช่วงถนนสายสำคัญในเขตผังเมืองรวมอุดรธานี โดยสำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.)

1) ปริมาณจราจรแยกประเภทบนถนนสายสำคัญ (Mid – Block Classified Traffic Counts) จำนวน 18 จุด โดยจะทำการตรวจสอบสภาพการเปลี่ยนแปลงปริมาณการจราจรรายชั่วโมงด้วยวิธีการนับปริมาณจราจรโดยการบันทึกปริมาณจราจรทุก ๆ 15 นาที และแยกประเภทของการจราจรออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

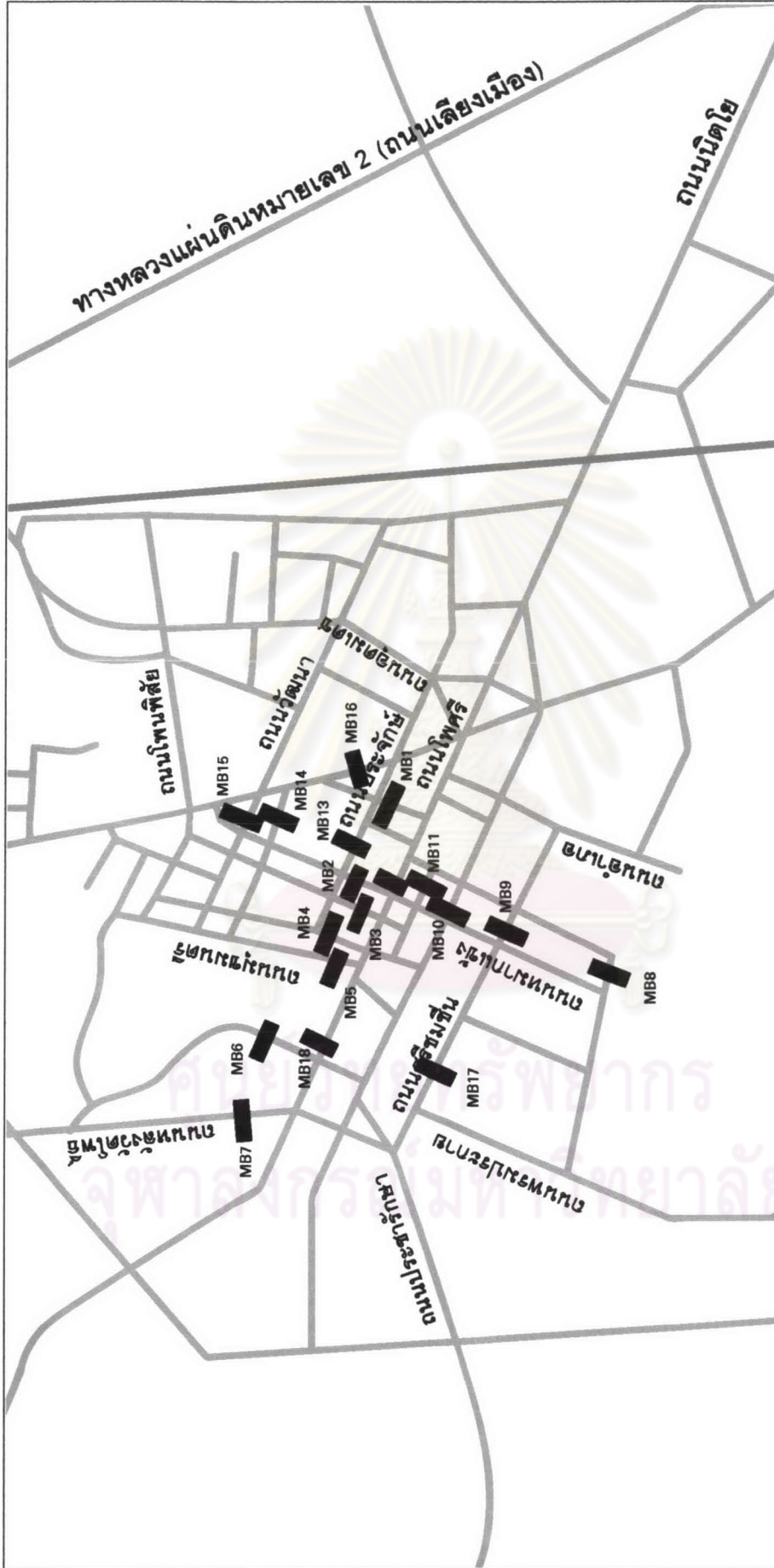
- 1) รถจักรยาน /สามล้อถีบ
- 2) รถจักรยานยนต์
- 3) รถสามล้อเครื่อง
- 4) รถเก๋ง/รถปิคอัพ/รถตู้
- 5) รถสองแถว/รถมินิบัส
- 6) รถบัส
- 7) รถบรรทุก 4 ล้อ
- 8) รถ 6 ล้อขึ้นไป

โดยได้ทำการสำรวจปริมาณการจราจรใน ระหว่างช่วงเวลา 6.30 -18.30 นาฬิกา รวมเวลา 12 ชั่วโมง ดังในแผนที่ 4.7 และแสดงสถิติปริมาณการจราจรช่วงถนนแต่ละช่วงในปีที่ผ่านมาแสดงไว้ในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ปริมาณการจราจรบนถนนสายสำคัญ ปี พ.ศ. 2539

ลำดับที่	ถนน	ปริมาณการจราจร (คัน) / 12 ชม.
1	ถนนสีศรีทธา (MB1)	3400
2	ถนนหมากแข้ง (MB2)	4050
3	ถนนพานพร้าว (MB3)	4700
4	ถนนมุขมนตรี (MB4)	4350
5	ถนนเทศบาล (MB5)	3000
6	ถนนเพาะนิยม (MB6)	4350
7	ถนนธรรมเจดีย์ (MB7)	370
8	ถนนอัครมิตร์ (MB8)	1950
9	ถนนศรีชมชื่น (MB9)	3700
10	ถนนศรีสุข (MB10)	7500
11	ถนนสร้างหลวง (MB11)	800
12	ถนนโพศรี (MB12)	8500
13	ถนนประจักษ์ศิลปาคม (MB13)	6600
14	ถนนอธิบดี (MB14)	950
15	ถนนวัฒนานวงศ์ (MB15)	4950
16	ถนนอุดรดุขฎิ	8150
17	ถนนศรีชมชื่น (MB17)	4500
18	ถนนโพศรี (MB18)	9900

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.)

การเดินทางของนักเรียนกับปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลนครอุดรธานี แผนที่ 4.7

แสดง: จุดสำรวจปริมาณจราจรช่วงถนนในเขตผังเมืองรวมอุดรธานี
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.)

สัญลักษณ์ จุดสำรวจ
 ถนน
 ทางรถไฟ

แผนที่ 4.8
การเดินทางของนักเรียนกับปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลนครอุตรธานี

แสดง: ปริมาณจราจรบนโครงข่ายถนนช่วงชั่วโมงเร่งด่วนเช้า ปี พ.ศ. 2539
 ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการจัดการจราจรทางบก (สจร.)

จากการสำรวจปริมาณจราจรบนจุดสังเกตการณ์ต่าง ๆ ระหว่างช่วงเวลา 6.30 – 9.30 และ 15.30 - 18.30 นาฬิกา ซึ่งเป็นชั่วโมงเร่งด่วนพบว่า ถนนที่มีปริมาณการจราจรคับคั่งมากที่สุด ได้แก่ ถนนโพศรี โดยมีปริมาณยานพาหนะประมาณ 9,900 คัน และรองลงมาได้แก่ ถนนอุดรดุขฎี ถนนศรีสุข มีปริมาณยานพาหนะประมาณ 8,150 และ 7,500 คันตามลำดับ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นสถานที่ตั้งของย่านธุรกิจการค้า และบริการ รวมทั้งสถาบันราชการ และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทำให้เป็นบริเวณถนนสายดังกล่าวที่มียานพาหนะคับคั่งและเกิดปัญหาการจราจรติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน

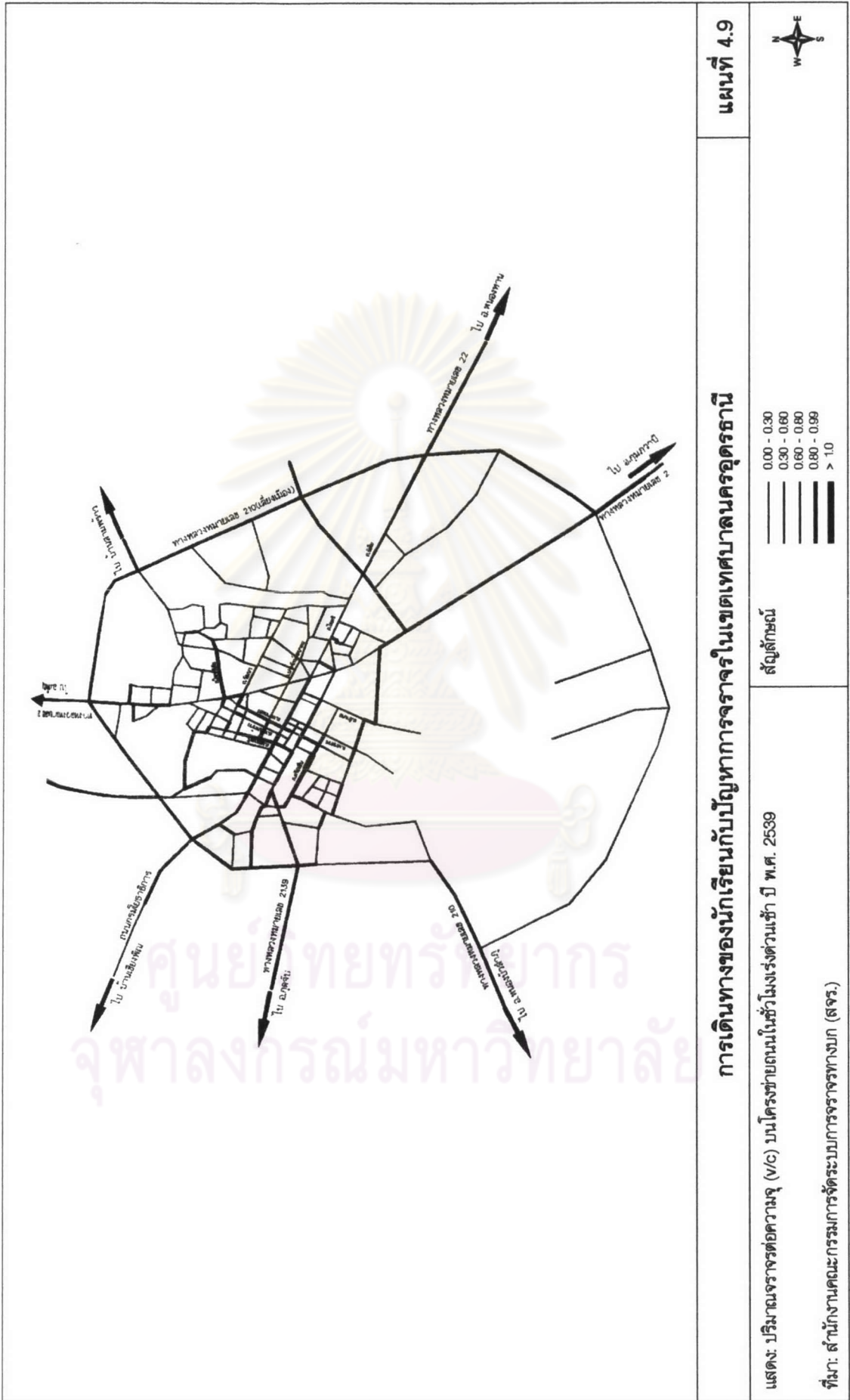
และจากการสำรวจปริมาณจราจรต่อความจุ (Volume / Capacity หรือ V/C) บนโครงข่ายถนนช่วงชั่วโมงเร่งด่วนเช้า ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกระดับของปัญหาการจราจร ซึ่งค่า V/C มี 4 ระดับประกอบด้วย

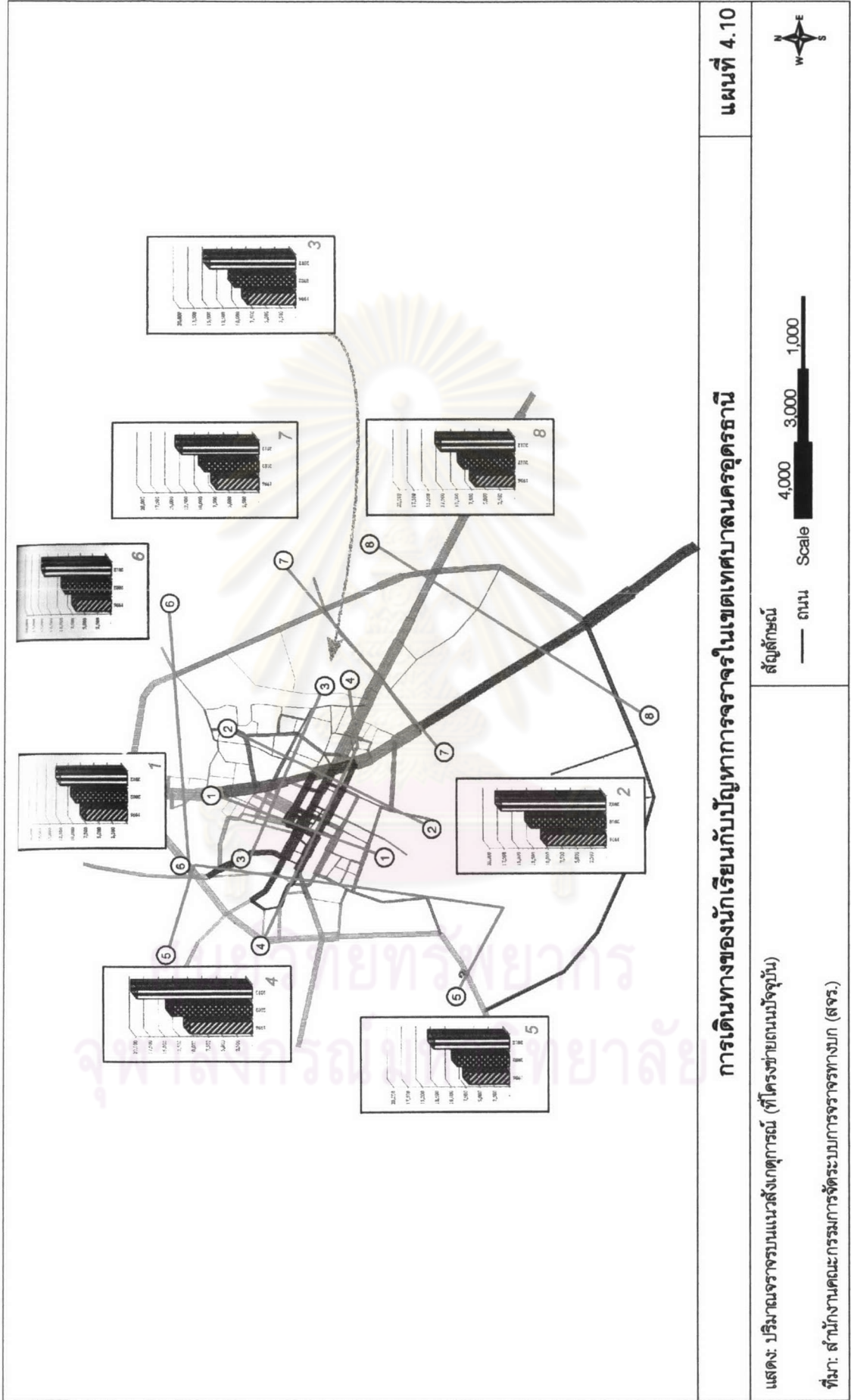
- $V/C < 0.5$ แสดงว่ายังไม่มีปัญหาของสภาพการจราจร และไม่จำเป็นต้องมีการดำเนินการใด ๆ
- $0.5 < V/C < 0.8$ สภาพการจราจรเป็นที่ยอมรับได้ อาจจะต้องมีการดำเนินการเพื่อรองรับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น
- $0.8 < V/C < 1.0$ สภาพการจราจรเริ่มมีปัญหาจะต้องมีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา
- $V/C > 1$ แสดงว่าสภาพการจราจรมีปัญหาถึงขั้นวิกฤติจะต้องมีการดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

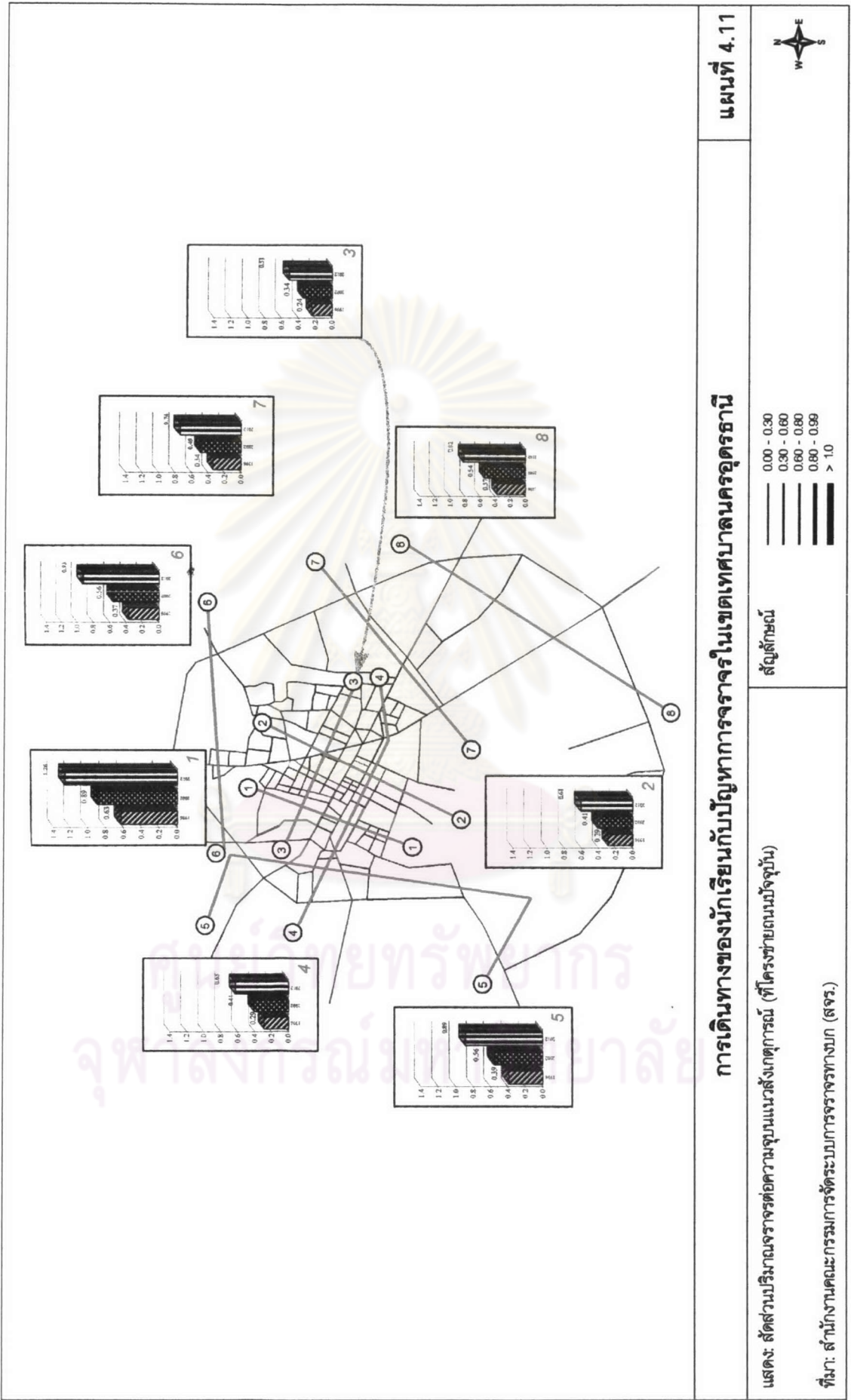
จากการสำรวจพบว่าปริมาณจราจรต่อความจุบนถนนอุดรดุขฎี ถนนศรีสุข โพศรี โพนพิสัย และถนนทางหลวงสายหลักที่มุ่งเข้าสู่เขตเทศบาล จะมีปริมาณจราจรต่อความจุโดยเฉลี่ยคือ 0.8 -0.99 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพการจราจรที่เริ่มมีปัญหาจะต้องมีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา โดยปริมาณการจราจรบนโครงข่ายถนนช่วงชั่วโมงเร่งด่วนเช้า แสดงในแผนที่ 4.9 ปริมาณจราจรต่อความจุ (V/C) บนโครงข่ายถนนช่วงชั่วโมงเร่งด่วนเช้าแสดงในแผนที่ 4.10 ปริมาณจราจรต่อความจุบนแนวสังเกตการณ์ (ที่โครงข่ายปัจจุบัน) แสดงในแผนที่ 4.11 และสัดส่วนปริมาณจราจรต่อความจุบนแนวสังเกตการณ์ (ที่โครงข่ายปัจจุบัน) แสดงในแผนที่ 4.12

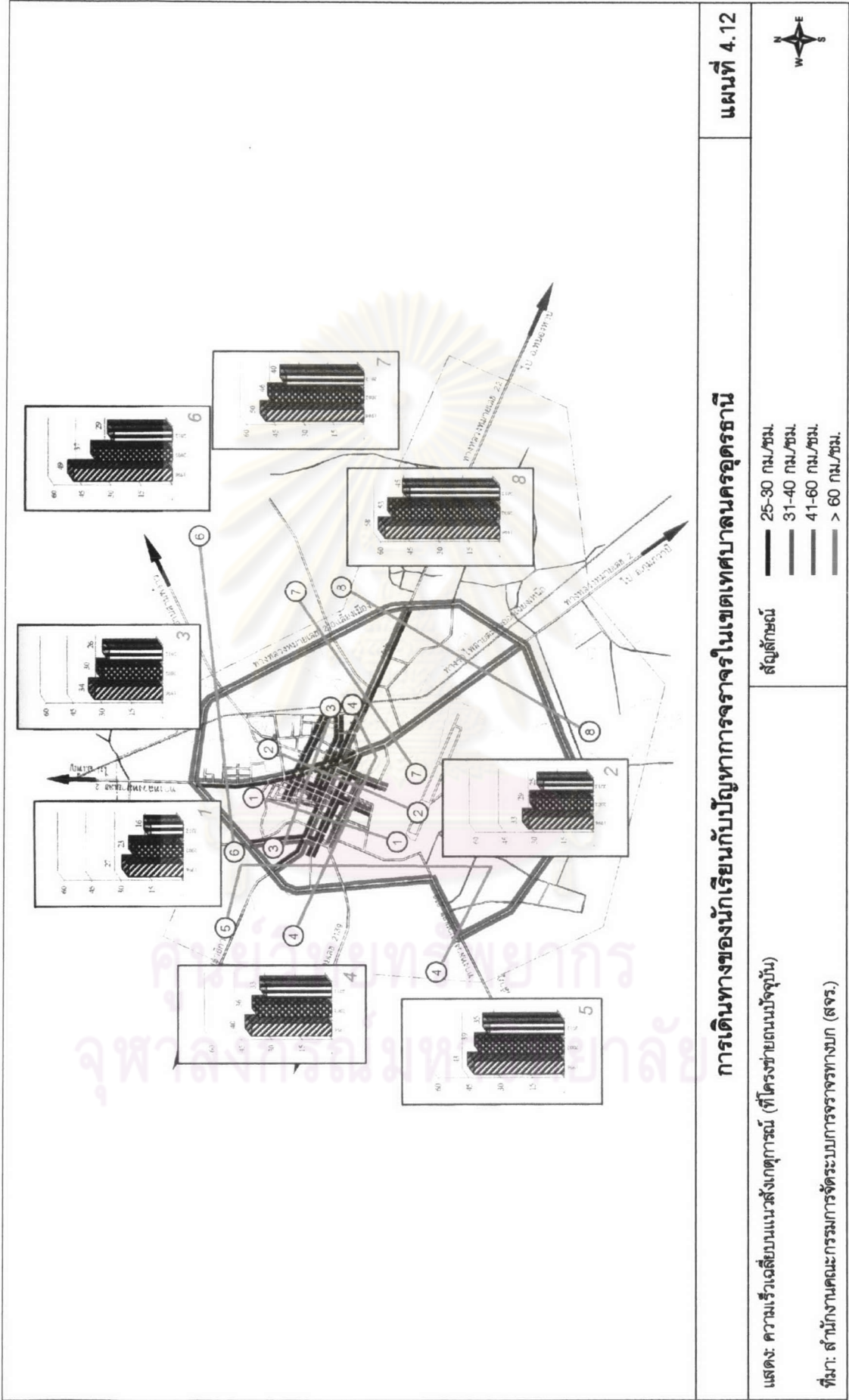
2) ความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางบนถนนสายสำคัญ (Travel Time Survey)

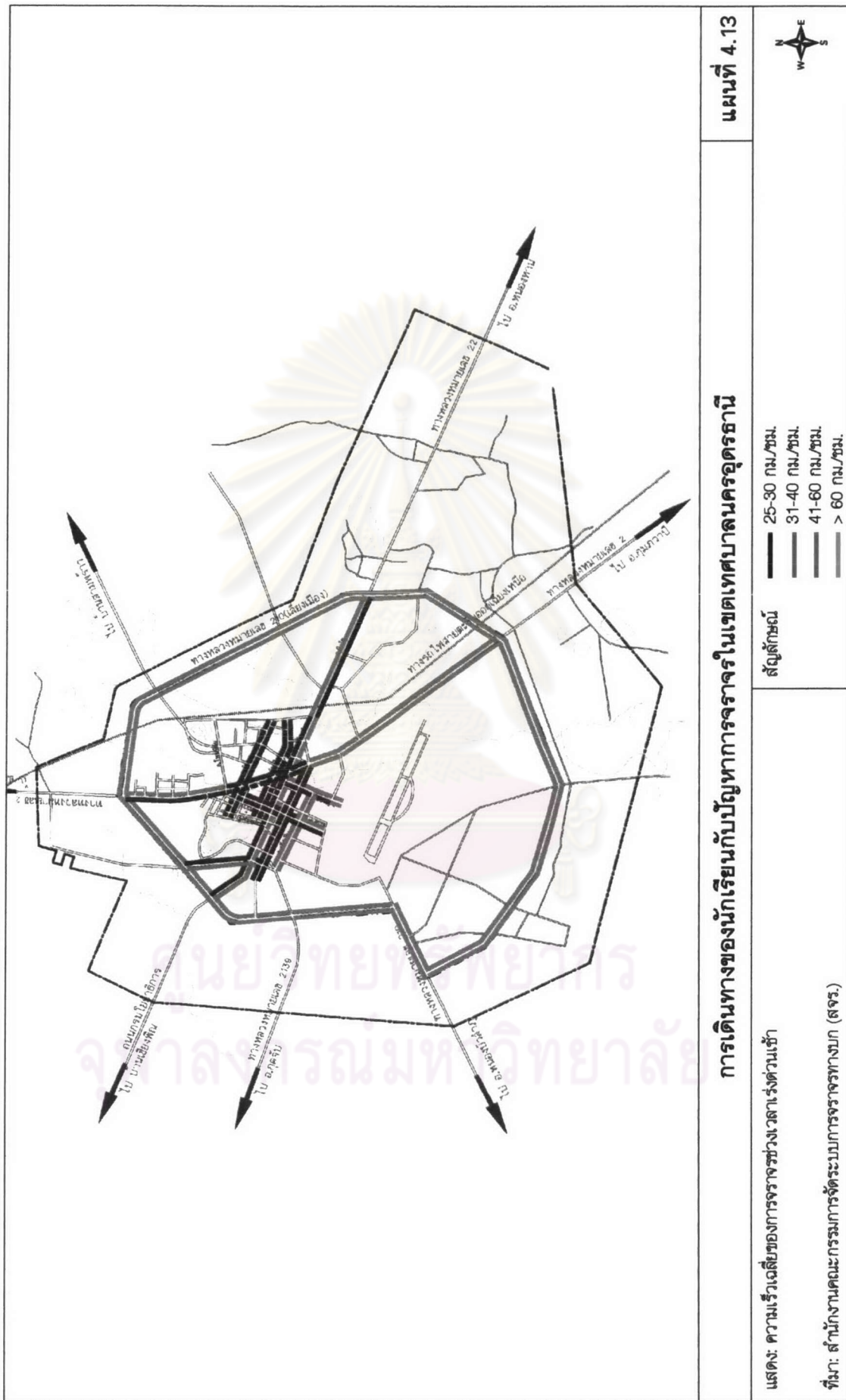
ความเร็วในการเดินทางเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการวัดประสิทธิภาพของโครงข่ายถนน การสำรวจจะใช้รถส่วนบุคคลวิ่งในเส้นทางที่กำหนดไว้ แล้วบันทึกระยะเวลา เมื่อผ่านจุดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ทำซ้ำกันในเส้นทางเดิมอย่างน้อย 3 ครั้ง เพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ย และทำการสำรวจใน

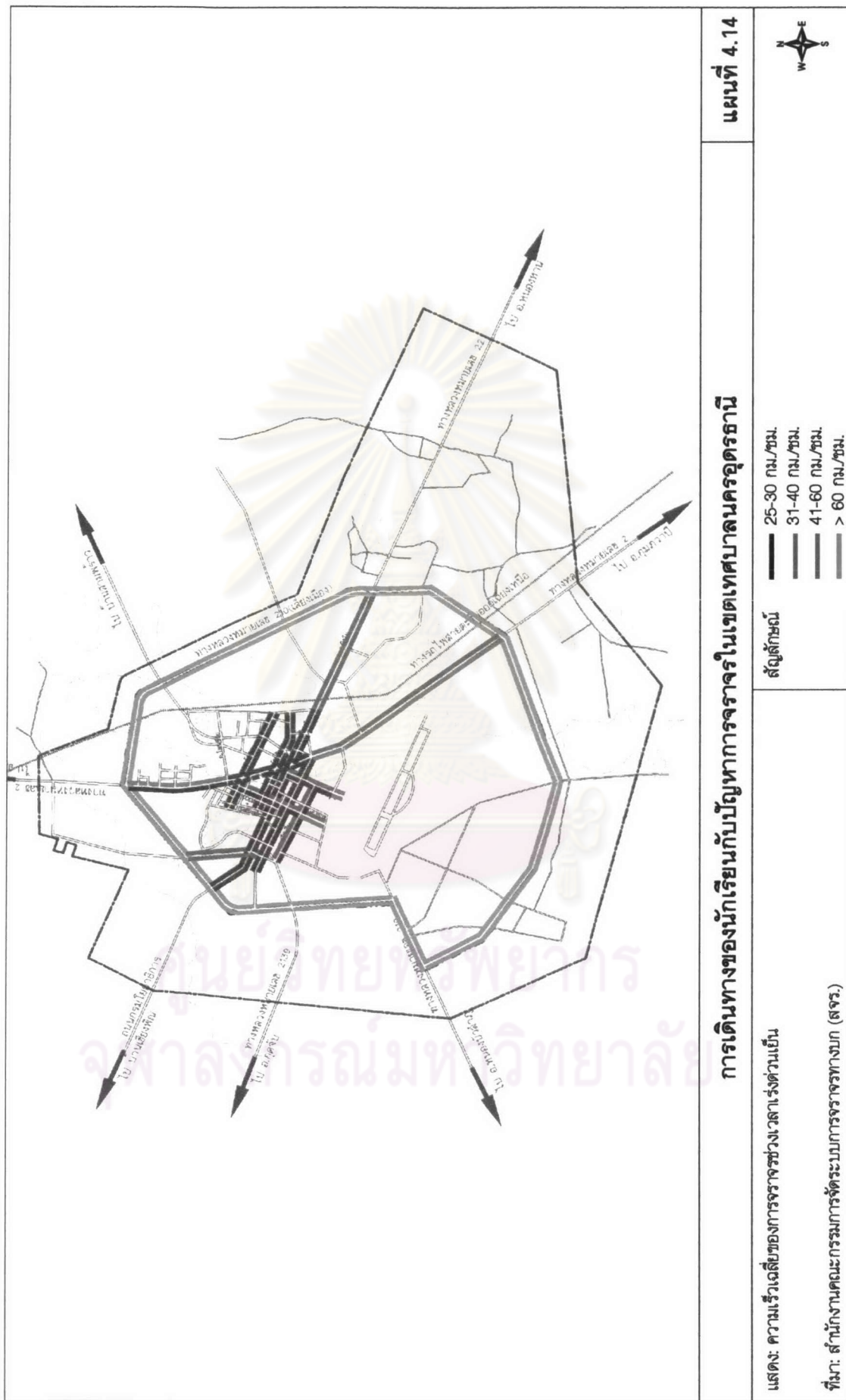

ช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า (06.30 -09.30) และเร่งด่วนเย็น (15.30 -18.30) ทั้งนี้เพื่อทำการสำรวจเส้นทางให้ครอบคลุมถนนสายหลักทั้งหมดในพื้นที่ศึกษา ทำให้ทราบถึงความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางช่วงเวลาเร่งด่วนเช้าและเย็น (แผนที่ 4.13-4.14)

จากการสำรวจพบว่าความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางของการจราจรช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า ในเขตชั้นในจะมีความเร็วโดยเฉลี่ย ระหว่าง 25 -40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ในขณะที่เขตชั้นนอกจะมีความเร็วโดยเฉลี่ย 41-60 กิโลเมตร และพบว่าบนถนนสายสำคัญที่มีการจราจรคับคั่งได้แก่ ถนนโพศรี ถนนศรีสุข ถนนอุดรสุขุมิ ความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางของการจราจรช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า คือ 25-35 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ส่วนความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางของการจราจรช่วงเวลาเร่งด่วนเย็นนั้นพบว่า มีความเร็วเฉลี่ยใกล้เคียงกับในช่วงเช้าคือ ระหว่าง 25 -40 กิโลเมตร และ 25-35 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ในถนนสายสำคัญที่มีการจราจรคับคั่ง ส่วนในพื้นที่บริเวณรอบนอกจะมีความเร็วเฉลี่ยมากกว่า 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ซึ่งจะมีความคล่องตัวมากกว่าในช่วงเช้า

4.1.6 รูปแบบการเดินทาง

การเลือกรูปแบบการเดินทาง จะมีผลต่อสภาพการเดินทางบนโครงข่ายระบบขนส่งและจราจรเนื่องจากคุณลักษณะของยานพาหนะแต่ละชนิดแตกต่าง ยานพาหนะที่มีขนาดใหญ่หรือยานพาหนะที่ความเร็วต่ำ เช่น รถบรรทุก รถโดยสารประจำทาง จะมีผลกระทบต่อสภาพการเดินทางบนโครงข่ายระบบขนส่งและจราจรมากกว่ายานพาหนะที่มีขนาดเล็ก เนื่องจากยานพาหนะเหล่านั้นต้องการเนื้อที่และช่องว่างระหว่างยานพาหนะมากกว่า ในส่วนของจำนวนผู้โดยสารบนยานพาหนะแต่ละชนิดก็แตกต่างกันด้วย โดยรถโดยสารประจำทางจะมีจำนวนผู้โดยสารมากกว่ายานพาหนะชนิดอื่น

จากข้อมูลการสำรวจปริมาณจราจรแยกตามประเภทของยานพาหนะโดยเฉลี่ยทั้งพื้นที่ในเขตผังเมืองรวมทั้งจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปสัดส่วนรูปแบบการเดินทางในหน่วยของคัน ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 สัดส่วนของยานพาหนะแต่ละประเภทเฉลี่ยทั้งพื้นที่เขตผังเมืองรวมอุดรธานี ปี พ.ศ. 2539

ประเภทยานพาหนะ	ร้อยละของยานพาหนะ	
	รถจักรยาน/สามล้อถีบ	ไม่รวมรถจักรยาน/สามล้อถีบ
รถจักรยาน /รถสามล้อถีบ	7.7	-
รถจักรยานยนต์	50.9	55.2
รถสามล้อเครื่อง	3.4	3.8
รถเก๋ง/รถปิคอัพ/รถตู้	34.9	37.8
รถสองแถว/รถมินิบัส	1.6	1.7
รถบัส	0.2	0.2
รถบรรทุก 4 ล้อ	0.3	0.3
รถบรรทุก 6 ล้อขึ้นไป	1.0	1.0
	100.00	100.00

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดอุดรธานี

4.1.7 ปริมาณ และความต้องการในการเดินทาง

ในปี (พ.ศ. 2539) มีปริมาณการเดินทางของประชากรภายในพื้นที่ผังเมืองรวมเมืองอุดรธานี ประมาณ 27,796 เที่ยวต่อวัน โดยการเดินทางต่อเที่ยวของประชากรนี้คือ การเดินทางของประชากรหนึ่งคนจากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่งโดยใช้รถยนต์ คิดเป็นอัตราการเดินทางของประชากรโดยเฉลี่ยต่อวันประมาณ 1.61 เที่ยวต่อคนสำหรับประชากรทั้งหมด 171,976 คน ภายในพื้นที่ผังเมืองรวมดังกล่าว

ในการประเมินประสิทธิภาพของระบบโครงข่ายถนนรวมทั้งการวางแผนด้านการคมนาคมขนส่ง จะให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องของปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วน ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจปริมาณการจราจรตามแนวสังเกตการณ์ตลอด 24 ชั่วโมงของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นร่วมกับบริษัทที่ปรึกษา พบว่าปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วนเช้าและเย็นมีค่าใกล้เคียงกัน คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 7.8 % ของปริมาณการจราจรทั้งวัน โดยในการศึกษาเรื่องปริมาณความต้องการการเดินทาง จะดำเนินการพิจารณาในรูปของตารางการเดินทาง (O-D Matrix) ของจำนวนการเดินทางจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดปลายทาง ซึ่งตารางการเดินทางดังกล่าวนี้จะถูกนำมาใช้ในการแจกแจงจำนวนการเดินทางลงบนโครงข่ายถนน อันจะทำให้ทราบถึงสภาพการจราจรบนโครงข่ายดังกล่าว ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจ Home Interview Survey เมื่อวิเคราะห์ปริมาณและทิศทางของการเดินทางแล้วจะพบว่าการเดินทางจะหนาแน่นระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้ (แผนที่ 4.15 - 4.16)

- พื้นที่ 5-4-7 จะมีการเดินทางในพื้นที่ทางด้านตะวันตกของเขตเทศบาลต่อเชื่อมกับย่านสถาบันการศึกษา ย่านพาณิชย์กรรมาใจกลางเมือง รวมถึงพื้นที่ทางด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟสายกรุงเทพ ฯ - หนองคาย ซึ่งเป็นพื้นที่โรงเรียนและห้างสรรพสินค้า โดยทิศทางของการเดินทางจะอยู่ตามแนวถนนโพศรี ถนนศรีสุข ถนนประจักษ์ เป็นต้น
- พื้นที่ 4-1, 4-2 และ 4-3 เป็นการเดินทางระหว่างพื้นที่ทางด้านเหนือกับพื้นที่สถาบันการศึกษา สถานที่ราชการ พื้นที่ย่านใจกลางธุรกิจใจกลางเมือง โดยทิศทางของการเดินทางจะอยู่ตามแนวถนนอุดรสุขวิถิ ถนนหมากแข้ง และถนนนครกิจจรยาเป็นส่วนใหญ่ สามารถเดินทางติดต่อกันได้
- พื้นที่ 7-3 และ 7-6 เป็นการเดินทางระหว่างพื้นที่ทางด้านเหนือต่อเชื่อมกับพื้นที่ทางด้านใต้และตะวันออกของเขตเทศบาล ซึ่งการเดินทางจะใช้แนวถนนเลียงเมืองเป็นหลัก ดังแสดงใน แผนที่ 4.15 ปริมาณความต้องการการเดินทางของประชากรในเขตผังเมืองรวมต่อวัน (ปี พ.ศ. 2539)

ผลของทิศทางในการเดินทางข้างต้นก่อให้เกิดสภาพการจราจรหนาแน่นบนถนนโพศรี ถนนมิตรภาพ (ถนนทหาร และถนนอุดรสุขวิถิ) ถนนศรีสุข และถนนศรีชมชื่น เป็นต้น และถึงแม้ว่าจังหวัดอุดรธานีจะมีระบบโครงข่ายถนนที่ดี แต่แนวโน้มของการจราจรติดขัดภายในเทศบาลมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของรถยนต์และยานพาหนะส่วนบุคคล โดยปริมาณความต้องการในการเดินทางแยกตามประเภทของยานพาหนะในเขตผังเมืองรวม อุดรธานี พบว่าความต้องการในการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะจะมีประมาณร้อยละ 26.3 ในขณะที่การเดินทางด้วยรถส่วนบุคคล (รถยนต์ส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์) จะสูงถึงร้อยละ 73.7 และส่งผลกระทบต่อสภาพการจราจรในเขตเมืองชั้นในเป็นจำนวนมาก

4.1.8 หน่วยเทียบเท่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล (PCU)

ปริมาณจราจรบนถนนจะประกอบไปด้วยยวดยานชนิดต่าง ๆ หลายประเภท คือ รถจักรยานยนต์ รถยนต์นั่งส่วนบุคคลและปิคอัพ รถโดยสารประจำทาง รถแท็กซี่ และรถบรรทุก ยวดยานเหล่านี้ต้องวิ่งบนถนนเดียวกันและมีส่วนในการทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด ดังนั้นในการที่จะจำลองสภาพการจราจรบนโครงข่ายถนนในอนาคต รวมไปถึงการพยากรณ์ความเร็วในการเดินทางบนถนนแต่ละสาย และเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางนั้น จะต้องพิจารณาปริมาณยวดยานทุกชนิดบนถนนแต่ละสาย ในแบบจำลองการกำหนดเส้นทางเดินทางนั้น จะกำหนด

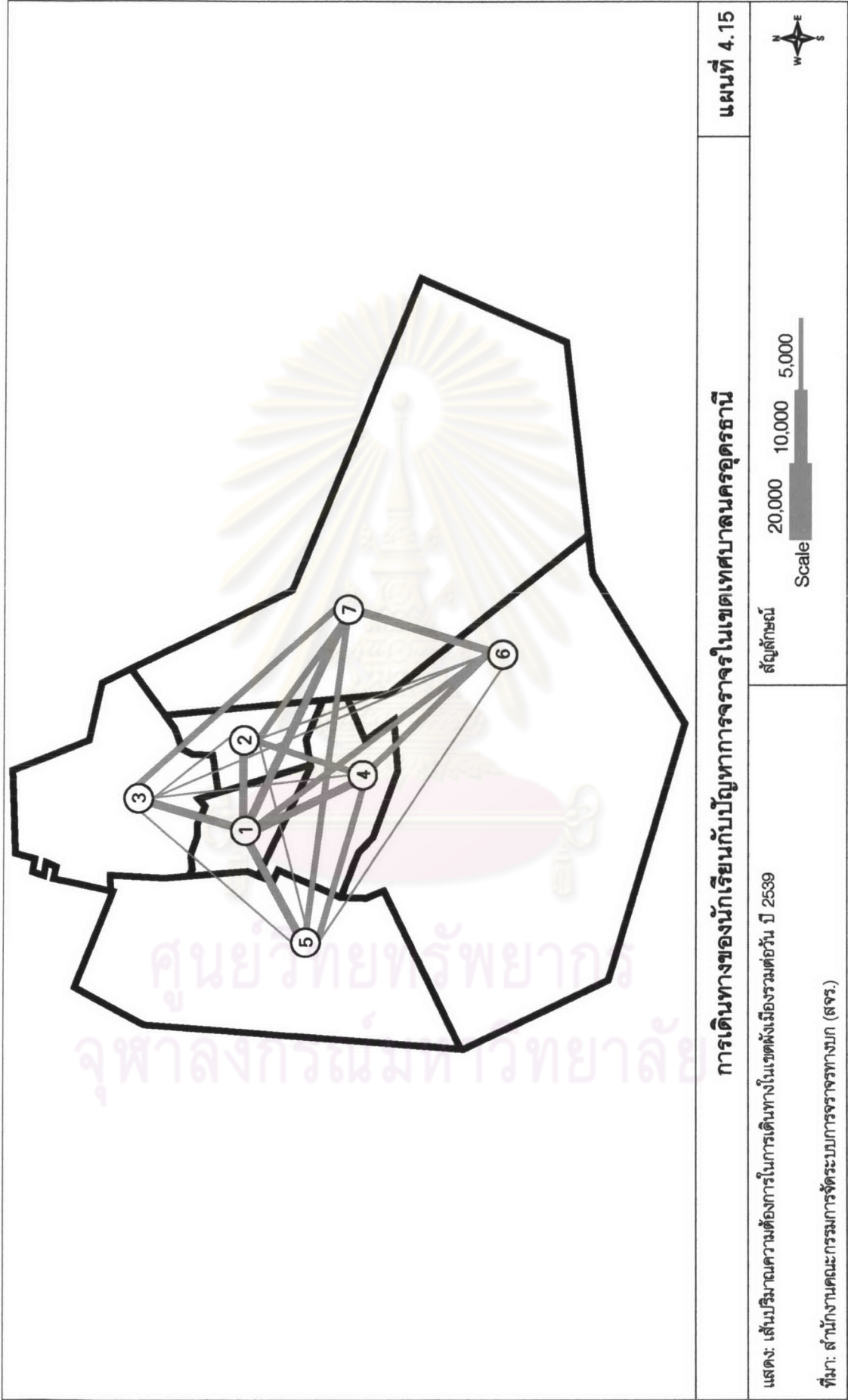
ความต้องการเดินทางระหว่างพื้นที่ย่อยลงบนถนนแต่ละสาย โดยพิจารณาถึงเวลาที่ใช้เดินทางบนถนนเหล่านั้น ซึ่งความเร็วในการเดินทางบนถนนแต่ละสายนั้น จะถูกคำนวณมาจากความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการจราจรบนถนนและความจุของถนน (V/C Ratio) ดังนั้นในการหาอัตราส่วนระหว่างปริมาณการจราจรต่อความจุบนถนนแต่ละสายนั้น จะต้องพิจารณาปริมาณการจราจรของยวดยานทุกชนิดทั้งหมดบนถนนเหล่านั้น

ยวดยานแต่ละชนิดจะมีขนาดและลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจะมีผลกระทบที่ทำให้การจราจรติดขัดแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงไม่สามารถกำหนดปริมาณจราจรของยวดยานแต่ละชนิดทั้งหมดลงบนโครงข่ายถนนได้ทันที แต่จะต้องแปลงยวดยานเหล่านั้นให้อยู่ในหน่วยมาตรฐานเสียก่อน คือ หน่วยเทียบเท่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล (PCU) หลังจากนั้นจะทำการรวมยวดยานทั้งหมดเหล่านั้นเข้าด้วยกัน แล้วจึงกำหนดปริมาณการเดินทางทั้งหมดลงบนโครงข่ายถนน โดยหน่วยเทียบเท่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคลนี้จะเป็นตัวที่ใช้ในการวัดผลกระทบของปริมาณการจราจรที่มีผลต่อความจุของถนนต่อชั่วโมง ดังนั้นจะต้องแปลงปริมาณจราจรของยวดยานแต่ละชนิดต่อชั่วโมง ให้เป็นปริมาณการจราจรในหน่วยเทียบเท่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคลเสียก่อน

หน่วยเทียบเท่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล (PCU) สำหรับยานพาหนะแต่ละประเภท เป็นดังนี้

- รถจักรยานยนต์ 0.25
- รถสามล้อเครื่อง 0.75
- รถเก๋ง/รถปิคอัพ/รถตู้ 1.00
- รถสองแถว/รถมินิบัส 1.25
- รถบัส 2.00
- รถบรรทุก 4 ล้อ 1.75
- รถบรรทุก 6 ล้อขึ้นไป 2.00

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

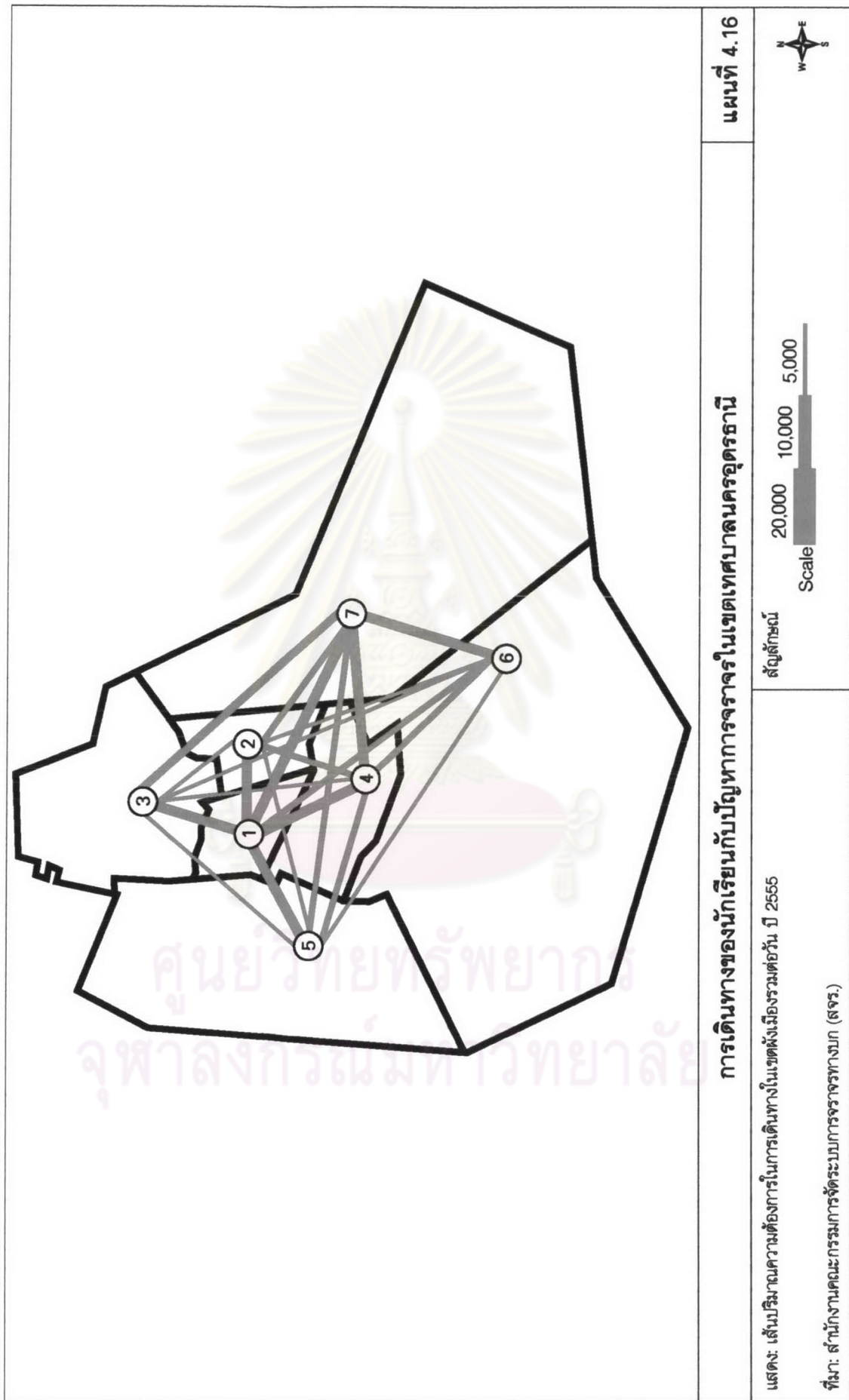
แผนที่ 4.15

การเดินทางของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

แสดง: เส้นปริมาณความต้องการเดินทางในเขตผังเมืองรวมตอนปี 2539

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.)

4.1.9 สภาพปัญหาด้านการจราจร

โดยภาพรวมถนนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีมีพื้นที่เขตทางและผิวจราจรที่กว้าง และอยู่ในคุณภาพที่ดี ระบบถนนตัดกันในลักษณะตารางและช่องทางแยกที่อยู่ห่างกัน ส่วนปัญหาการจราจร จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการจราจรและคมนาคมขนส่งในเขตเทศบาลนครอุดรธานี สรุปประเด็นปัญหาออกเป็นกลุ่มหลัก ๆ ได้ดังต่อไปนี้คือ

1) เรื่องระเบียบวินัยการจราจร

- บริเวณวงเวียน ผู้ใช้รถใช้ถนนยังไม่มีความเข้าใจตรงกันทั้งหมดว่าต้องให้รถทางขวาหรือรถในวงเวียนไปก่อน
- มีการจอดรถซ้อนคันอยู่บนถนนหลายสายเพื่อลงไปทำธุระหรือซื้อของชั่วคราว เช่น ถนนหมากแข้ง ถนนอุดรดุสิต ช่วงระหว่างวงเวียนห้าแยกกับวงเวียนหอนาฬิกา (สี่แยกคอกวัว) และบริเวณหน้าสถานศึกษาบนถนนศรีสุข
- การข้ามถนนของคนเดินเท้าในบางจุด เช่น บริเวณตลาดหนองบัว ถนนนิตโย ค่อนข้างไม่มีจุดที่แน่นอน ไม่เป็นระเบียบและอาจเกิดอันตรายขึ้นได้
- การไม่เคารพกฎสัญญาณไฟจราจร เป็นปัญหาที่พบบ่อยครั้งที่แยกสัญญาณไฟ โดยผู้ขับขี่รถยนต์บางส่วนจะฝ่าสัญญาณไฟแดงในช่วงติดพันกับไฟเหลือง หรือกระทั่งไม่หยุดรถเมื่อเห็นว่าไม่มีรถอยู่บนถนนที่ตัดกัน อีกลักษณะหนึ่งของผู้ที่จอดรถสัญญาณไฟแดงที่ทางแยกก็คือจะไม่สังเกตไฟเขียวในทางของตน แต่กลับไปสังเกตสัญญาณไฟแดงบนถนนที่ตัดกันแทนและเคลื่อนย้ายพาหนะออกจากจุดจอดรถ ซึ่งหากบนถนนที่ตัดกันนั้นมีรถแล่นมาในช่วงไฟเหลืองก็จะเกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย
- การใช้ยานพาหนะที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ไฟท้ายเสียหรือมองเห็นไม่ชัดเจน หรือโคมไฟหน้าไม่เปิดหรือเสีย โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ สามล้อเครื่อง และสามล้อถีบ ซึ่งก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย

2) สภาพทางกายภาพของถนนและทางแยก

โดยภาพรวมเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสาน ถนนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีมีพื้นที่เขตทางและผิวจราจรที่กว้างและอยู่ในคุณภาพที่ดี ระบบถนนตัดกันในลักษณะตารางและช่องทางแยกอยู่ห่างกัน ซึ่งเป็นข้อดีที่ทำให้สภาพการจราจรในเขตเทศบาลนครอุดรธานีไม่มีจุดที่การจราจรติดขัดมากนักในสภาพปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการศึกษานี้จะได้ทำการวิเคราะห์บางจุดที่เห็นว่าอาจก่อปัญหาทั้งทางด้านจราจรติดขัด ความสะดวกสบาย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อที่ผู้รับผิดชอบทั้งภาครัฐบาลและเอกชนตลอดจนประชาชน

ทั่วไปจะได้ร่วมมือกันแก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เพื่อการจราจรคมนาคมขนส่งที่สะดวกและปลอดภัยของจังหวัดอุดรธานี โดยส่วนรวมสภาพปัญหาที่พบอยู่ในปัจจุบันที่ประมวลได้จากการสำรวจและจากความเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบและประโยชน์โดยทั่วไปมีดังต่อไปนี้

- บริเวณห้าแยกกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม มีการจราจรติดขัดในช่วงโมงเร่งด่วนเช้า – เย็น (ปริมาณการจราจรบนถนนทหารประมาณ 1,000-1,800 คัน/ชั่วโมง) ซึ่งมีสาเหตุมาจากขนาดของวงเวียนที่มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับปริมาณการจราจรที่เข้าสู่วงเวียน อย่างไรก็ตามวงเวียนนี้เป็นที่ตั้งของสิ่งเคารพบูชาของประชาชน การแก้ปัญหาทางกายภาพก็สามารถเปลี่ยนเป็นการแก้ไขปัญหาได้ด้วยวิธีการจัดการทางด้านจราจร (Traffic Management) เช่น การจัดระบบเดินรถทางเดียว (One-way System)

- บริเวณห้าแยกประจักษ์ศิลปาคม ตัดกับถนนสุรการและถนนอดุลยเดช ซึ่งเป็นทางแยกติดสัญญาณไฟจราจรมีปัญหาการจราจรติดขัดบ้างในเวลาเร่งด่วน รถที่มาจากวงเวียนห้าแยกตามแนวถนนอดุลยเดชและเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ถนนประจักษ์ศิลปาคม จะต้องหักหลบฝ่าเหล็กปิดช่องบ่อพักท่อระบายน้ำที่ทำให้ชั่วคราวทำให้เบียดช่องทางกระแสรถทางตรงโดยไม่จำเป็น สำหรับปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ เสาสัญญาณไฟจราจรมีขนาดค่อนข้างเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของทางแยก เป็นที่สังเกตยากโดยเฉพาะสำหรับผู้ขับขี่รถยนต์ที่มาจากถนนอดุลยเดชทางทิศเหนือที่ต้องการไปวงเวียนห้าแยกหรือเข้าสู่ถนนสุรการ เนื่องจากสัญญาณไฟจราจรซึ่งมีขนาดเล็กจะกลมกลืนไปกับกำแพงที่อยู่ด้านหลัง

- บริเวณปากซอยจินตคามเชื่อมต่อกับถนนทหาร (ซึ่งเป็นถนนสายหลักเข้าสู่ตัวเมือง) มีรถยนต์เข้า-ออกมาก เนื่องจากพื้นที่ในซอยเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหนาแน่นรวมทั้งสถาบันการศึกษา ยรถยนต์จากถนนทหารและจากซอยจินตคามเองสามารถเลี้ยวขวาตัดกระแสจราจรที่มีความเร็วสูงบนถนนทหาร ซึ่งทางแยกนี้ไม่มีการควบคุมการจราจรด้วยสัญญาณไฟจึงก่อให้เกิดอุบัติเหตุในบริเวณนี้บ่อยครั้ง อีกทั้งในเวลากลางวันไฟฟ้าแสงสว่างยังมีไม่เพียงพอ

- บริเวณปากซอยหนองบัว (ซอยกำนัน) ปากซอยประชาสันติ เชื่อมต่อกับถนนนิตโยสภาพการจราจรจะติดขัดเนื่องจากรถที่เข้า – ออกซอยซึ่งมีลักษณะเป็นสามแยกที่อยู่เยื้องกันและไม่มีสัญญาณไฟจราจร อีกทั้งบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของตลาดหนองบัว ผู้คนพลุกพล่านในขณะที่ยังไม่มีสะพานลอยข้ามถนน รถทุกชนิดรวมทั้งล้อเลื่อน รถลากจูงสามารถถลันรถได้ตลอดแนวถนนในช่วงนี้ เนื่องจากไม่มีเกาะกลางถนนหรือแผงกั้น

- ทางแยกสี่แยกเมือง 4 จุด คือ แยกหนองคาย แยกสกลนคร แยกขอนแก่น และ แยกอำเภอภูผาพิบูลย์ สภาพในปัจจุบันทุกจุดจะมีปัญหาเรื่องการจราจรสัญญาณไฟที่ใช้เวลานาน เนื่องจากมีปริมาณการจราจรสูง จำนวนช่องทางจราจรที่บริเวณทางแยกไม่เพียงพออย่างไรก็ตาม กรมทางหลวงก็มีแผนงานที่จะปรับปรุงทางแยกเหล่านี้ในปี พ.ศ. 2541

- การออกแบบทางแยกต่าง ๆ ในเขตเทศบาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับขนาดของทางเท้า นั้น โดยทั่วไปทางเดินเท้าในเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีขนาดกว้างขวางให้ความสะดวกสบายและปลอดภัยต่อผู้คนเดินเท้า แต่ในบริเวณทางแยกทั่วไปนั้นรูปแบบของโค้งขอบทางเท้า (Curb) ด้านที่ติดกับผิวจราจรจะลักษณะเป็นเหลี่ยมมุมบ้าน หรือมุมแหลมไม่โค้งมนไปตามรัศมีวงเลี้ยวของล้อรถยนต์ทำให้ผู้ขับขี่รถยนต์ไม่ได้รับความสะดวกเวลาขับรถเลี้ยวซ้ายผ่านตลอด และเป็น การเสียพื้นที่ผิวจราจรโดยไม่จำเป็น อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปีงบประมาณ ปี พ.ศ. 2540 เทศบาลนคร อุดรธานีได้เริ่มทำการแก้ไขในเรื่องนี้แล้วเป็นบางจุด และยังมีบางจุดที่ยังมีปัญหาอุปสรรคเรื่องเสา ไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ยังไม่ได้ดำเนินการเคลื่อนย้ายออกจากจุดที่เป็นผิวจราจรที่ เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่

- บริเวณถนนสี่แยกเมืองตัดกับถนนไปตำบลสามพร้าว ถนนไปบ้านหนองไผ่ ถนนไป บ้านเลื่อมเชียงพิณ ถนนแยกเข้าบ้านหนองใหญ่ และทางแยกเข้าสนามบินพาณิชย์ บางจุดเช่น แยกสามพร้าวและแยกหนองไผ่ มีการติดตั้งเสาไฟฟ้าหลอดโซเดียมให้แสงสว่างอย่างเพียงพอใน ขณะที่แยกอื่น ๆ ที่เหลือไฟฟ้าแสงสว่างยังไม่พอเพียง และยังไม่มีการติดตั้งป้ายหรือสัญญาณไฟ เตือนที่ชัดเจนก่อนเข้าทางแยก

- จุดตัดระหว่างถนนไปบ้านสามพร้าวและถนนเชื่อมต่อนถนนทหารกับซอยประชาสันติ (ซอยสมิตะโยธิน) กับทางรถไฟสายกรุงเทพฯ - หนองคาย ยังไม่มีไม้กั้นทางรถไฟ ซึ่งอาจ ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย

- ถนนทหารช่วงจากแยกถนนสี่แยกเมืองด้านไปขอนแก่นไปจนถึงวงเวียนห้าแยกกรม หลวงประจักษ์ศิลปาคม ซึ่งมีระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ตัดผ่านสถาบันการศึกษา พื้นที่ ทหาร ที่อยู่อาศัย ซึ่งทำให้มีซอยเชื่อมต่อตลอดแนวสายทาง มีรถยนต์เข้า - ออกตัดกระแส การจราจรที่มีความเร็วสูงบนถนนสายหลักอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากถนนสายนี้ไม่มีเกาะกลางถนน และการจัดจุดกลับรถ (U-Turn) อย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดอุบัติเหตุอยู่เป็นประจำ

3) เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถิติจำนวนและตำแหน่งของอุบัติเหตุในเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 - สิงหาคม พ.ศ. 2543 ของโรงพยาบาลศูนย์อุดรธานี และสถิติจากกองกำกับการตำรวจจราจร สภอ.เมืองอุดรธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 ดังแสดงในตารางที่ 4.10 และจากสถิติเหล่านี้สามารถประมวลประเด็นปัญหาที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ดังนี้คือ

- ในลักษณะของปัญหาทั่วไปก็คือ การขับขี่ยานพาหนะโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ด้วยความประมาท คึกคะนอง การเสพของมึนเมา การขาดความรู้ในเรื่องกฎระเบียบวินัย การจราจรรวมถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร
- สำหรับปัญหาทางด้านกายภาพของถนนเองก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการเกิดอุบัติเหตุได้ด้วย จากสถิติของสภอ.เมืองอุดรธานี จะพบว่าอุบัติเหตุจะมีมากบนถนนโพศรี ถนนอุดร ถนนทหาร ถนนนิตโย ซึ่งความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ใช้รถใช้ถนนเองประกอบกับปริมาณการจราจรและสภาพทางกายภาพของถนนตามที่ได้กล่าวมาในหัวข้อข้างต้นแล้ว

4) ปัญหาด้านมลพิษ

● ปัญหาคุณภาพอากาศ

รายงานศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาลมพิษ จังหวัดอุดรธานี โดยบริษัทเอ็นไวรอนเมนทอล แคร่ เซ็นเตอร์ จำกัด และบริษัท สยาม - เทค กรุ๊ป จำกัด (ธันวาคม 2538) สรุปได้ว่าปัญหามลพิษทางอากาศในเขตเทศบาลนครอุดรธานีส่วนใหญ่ มีที่มาสำคัญจากรถยนต์ประเภทต่าง ๆ และสภาพการจราจรที่หนาแน่นบนถนนสายหลักสำคัญ อันได้แก่ ถนนโพศรี ถนนศรีสุข ถนนอุดรสุขวิ รวมทั้งสภาพการจราจรคับคั่งในช่วงโมง ในปี พ.ศ. 2537 บริษัท ทีม คอนซัลแตนท์ จำกัด ได้สำรวจคุณภาพอากาศในเส้นทางจราจรของตัวเมืองอุดรธานี พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือ ฝุ่นละอองในอากาศที่มีปริมาณค่อนข้างสูงเกือบเท่ามาตรฐานกำหนด ส่วนคาร์บอนมอนนอกไซด์และตะกั่วยังไม่เกินค่ามาตรฐาน (ตารางที่ 4.9) นอกจากนี้ยังมีการตรวจวัดไอเสียรถยนต์ในจังหวัดอุดรธานี โดยศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม เขต 6 จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2537 โดยเป็นการตรวจควันดำจากเครื่องยนต์ดีเซล ซึ่งพบว่าปริมาณรถเครื่องยนต์ดีเซลเพียงร้อยละ 26.87 จากจำนวนสำรวจ 67 คัน ที่มีค่าควันดำไม่เกินร้อยละ 50 ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2531) มีปริมาณรถเครื่องยนต์เบนซินร้อยละ 74.36 จากจำนวนสำรวจ 117 คัน ที่มีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จากไอเสีย ไม่เกินร้อยละ 60 ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานกำหนด

โดยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ผลการตรวจวัดโดยศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม เขต 6 แสดงดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.7 ผลการตรวจมลพิษทางอากาศและเสียงในเขตเมืองอุดรธานี พ.ศ. 2537

สถานที่/เวลา	มลพิษทางอากาศและเสียง		
	ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ 1 ช.ม มก./ลบ.ม. (สูงสุด)	ฝุ่นละออง 24 ช.ม มก./ลบ.ม.	ตะกั่ว 24 ช.ม มก./ลบ.ม.
ถนนศรีสุข 5 มี.ค. 37	10.1	0.31	1.5
แยกทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2 ตัดกับถนนหลังทาง รถไฟ 6 มี.ค. 37	6.5	0.34	0.15
ถนนโพศรี 7 มี.ค. 37	5.9	0.28	0.81

ที่มา : บริษัท ทีม คอนซัลแตนท์ จำกัด

ตารางที่ 4.8 ผลการตรวจวัดไอเสียรถยนต์ จังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2537

ประเภทรถ/ข้อมูล	จำนวนทั้งหมด (คัน)	ได้มาตรฐาน		ได้มาตรฐาน	
		จำนวน (คัน)	ร้อยละ	จำนวน (คัน)	ร้อยละ
เครื่องยนต์ดีเซลดีเซล - คิวคิว	67	18	26.87	49	73.13
เครื่องยนต์เบนซิล - คาร์บอนมอน นอกไซด์	117	87	74.36	30	25.64
รวม	184				

ที่มา : ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 6 จังหวัดขอนแก่น

จากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดอุดรธานีซึ่งเป็นแบบกึ่งหุบเขา ถูกล้อมรอบด้วยแนวเขาติดต่อกันเป็นแนวยาวในทุกทิศ โดยเฉพาะในทิศตะวันตกซึ่งเป็นแนวเทือกเขาภูพานติดต่อกับป่า ทำให้เกิดภาวะลมสงบเป็นระยะเวลาค่อนข้างนาน (มากกว่าร้อยละ 40 ของช่วงเวลาที่ทั้งหมด) ทั้งยังเกิดภาวะอุณหภูมิผกผัน (Temperature Inversion) ที่ระดับผิวดินช่วงกลางคืนถึงเช้ามีดี ทำให้สภาพการระบายอากาศของตัวเมืองอุดรธานีออกสู่บริเวณภายนอกไม่ดีนัก หากมีแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศอาจมีการสะสมมวลสารในอากาศได้ โดยเฉพาะบริเวณถนนหลักสำคัญในตัวเมือง ซึ่งสองข้างทางเป็นอาคารสูงตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไป เรียงตัวกันอยู่ค่อนข้าง

หนาแน่น และการจราจรบนถนนเองนั้นมีสภาพคับคั่ง เช่น ถนนโพศรี ถนนศรีสุข ถนนอุดรธุฎยิ
ดั่งที่ได้กล่าวมาแล้ว

- เสียงและความสั่นสะเทือน

จากสภาพชุมชนในเทศบาลนครอุดรธานีที่เรียงรายอยู่ตามถนนสายสำคัญต่าง ๆ ใน
ลักษณะอาคารสูงตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไปในสภาพค่อนข้างหนาแน่น ประกอบกับสภาพการจราจรที่
คับคั่งอาจส่งผลให้เกิดการสะท้อนของเสียงและเกิดเป็นมลพิษเสียงขึ้นในที่สุด หากมีแหล่งกำเนิด
มลพิษเสียงขึ้นในบริเวณนั้น โดยผลการศึกษาระดับเสียงริมเส้นทางจราจรในตัวเมืองอุดรธานี
โดยบริษัท ทีเอ็ม คอนซัลแตนท์ จำกัด ในปี พ.ศ. 2537 ได้แสดงให้เห็นว่าบริเวณย่านธุรกิจ
ชุมชนดังกล่าวมีระดับเสียงที่เกินมาตรฐานคุณภาพเสียงขององค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของ
สหรัฐอเมริกา (US.EPA) ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ระดับเสียงในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พ.ศ. 2537

สถานีตรวจวัด	ถนนศรีสุข (5 มี.ค. 37)	แยกทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2 ตัดกับถนน หลังทางรถไฟ (6 มี.ค. 37)	ถนนโพศรี (7 มี.ค. 37)	มาตรฐาน US.EPA.
ระดับเสียง 24 ชม. เดซิเบล-เอ	70.4	72.8	70.3	70.0

ที่มา : บริษัท ทีเอ็ม คอนซัลแตนท์ จำกัด

แหล่งที่มาสำคัญของเสียงเหล่านี้ คือ ยานพาหนะต่าง ๆ ที่วิ่งอยู่บนถนนสายสำคัญ ๆ
ของเทศบาล โดยส่วนใหญ่รถประเภทที่ก่อให้เกิดเสียงดังมากที่สุด ได้แก่ รถมอเตอร์ไซด์ รถ
เครื่องยนดีดีเซล เช่น รถบัส รถปิคอัพ และรถบรรทุก นอกจากนี้เสียงดังยังมีที่มาจากโรงงาน
อุตสาหกรรมประเภทโรงงานขนาดเล็กดำเนินการภายในครอบครัว โดยเฉพาะโรงงานซ่อม
เครื่องจักรเครื่องยนต์ อย่างไรก็ตามโรงงานเหล่านี้แม้มีจำนวนมากแต่มีที่ทั้งกระจายกันไปตาม
ชุมชนที่มีสภาพบ้านเรือนไม่หนาแน่นนัก จึงไม่ใช่แหล่งกำเนิดมลพิษเสียงที่สำคัญ

5) ปัญหาในเรื่องระบบขนส่งสาธารณะ ประกอบด้วย

- ทำจอดรถที่บริเวณต้นทาง – ปลายทาง ตั้งอยู่ริมถนนหรือที่ว่างข้างถนน ยัง
ไม่มีการจัดระเบียบการจอดรถ
- การจอดรับส่งไม่ตรงป้าย การจอดแซ่ป้าย ก่อให้เกิดปัญหาการจราจร
- ในช่วงโมงเร่งด่วน รถประจำทางขนาดเล็กยังใช้เป็นส่วนใหญ่และมีความจุ

น้อย เป็นเหตุให้ต้องใช้รถจำนวนมากในการบริการ ดังนั้นในบริเวณป้ายจอดรถรับผู้โดยสารในย่านชุมชนที่สำคัญ เช่น บริเวณวงเวียนห้าแยกน้ำพุ จึงเกิดแถวรถโดยสารประจำทางจอดรับส่งผู้โดยสารเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 4.10 สถิติอุบัติเหตุจราจรในช่วงเดือน ต.ค – ธ.ค พ.ศ. 2539

ลำดับ ที่	ประเภทยานพาหนะ	เสียชีวิต	กลับบ้าน	รับไว้ใน โรงพยาบาล	รวม
1	จักรยานและสามล้อ	0	79	26	105
2	จักรยานดี	41	1,164	1,221	2,426
3	สามล้อเครื่อง	3	35	28	65
4	รถเก๋ง	2	12	53	67
5	รถกระบะ รถตู้	13	94	52	159
6	รถบรรทุกหนักมากกว่า 6 ล้อ	1	10	10	21
7	รถพ่วง	0	0	4	4
8	รถโดยสารสองแถว	2	16	5	22
9	รถโดยสารบัส	0	2	4	6
10	รถแท็กซี่	0	0	0	0
11	รถไฟ	0	0	0	0
12	สัตรี รถเทียมสัตรี	0	0	0	0
13	เครื่องบินเฮลิคอปเตอร์	0	0	0	0
14	เรือทุกชนิด	0	0	0	0
15	รถใช้งานเกษตรกรรม	0	2	6	8
16	รถอีแต่น	0	0	0	0
17	รถสกายแล็ป	0	0	0	0
18	อื่นๆ	0	7	16	8
19	คนเดินเท้า	6	0	0	25
	รวม	66	1,419	1,430	2,915

ที่มา : โรงพยาบาลศูนย์อุดรธานี

ตารางที่ 4.11 จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดตามถนนสายต่าง ๆ ระหว่างปี 2537 – 2539

ลำดับที่	ถนน	จำนวนครั้ง
1	โพศรี	269
2	อุดรคูขภู	250
3	ทหาร	232
4	รอบเมือง	185
5	ศรีสุข	154
6	นิตโย	151
7	ประจักษ์ศิลปาคม	141
8	ประจักษ์รักษา	114
9	ศรีชมชื่น	91
10	ศุภกิจจรรยา	71
11	วัฒนาฯ	64
12	สีศรีธธา	39
13	อดุลยเดช	33
14	เพาะนิยม	19
15	โพนพิสัย	18
16	พานพร้าว	17
17	อำเภอ	15
18	เทศา	12
19	ประชาอุทิศ	8
20	สายอุทิศ	7

ที่มา : สภ. เมืองอุดรธานี

6) ปัญหาองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการจราจรขนส่ง

ปัญหาขององค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการจราจรคมนาคมขนส่งในจังหวัดอุดรธานีก็เป็นปัญหาทั่วไปเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ หรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งก็คือ

- ปัญหาการขาดการประสานงาน
- งบประมาณที่ได้รับมามีระยะเวลาไม่ตรงกัน
- การขาดงบประมาณ อัตรากำลังคน
- การจัดองค์กรประสานงานที่ถาวรและต่อเนื่อง ตลอดจนการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานระดับนโยบายในส่วนกลาง

- การสื่อข้อมูลข่าวสารเพื่อกระตุ้นความสนใจจากภาคเอกชนและประชาชน
- การวางแผนงานในอนาคต
- แผนงานโครงการส่วนใหญ่จะมีการวางแผนมาจากหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละองค์กร ซึ่งเป็นแผนมาจากส่วนกลาง จึงไม่มีความประสานสอดคล้องกัน
- การขาดแผนแม่บท (Master Plan) ในภาพรวมของทั้งจังหวัด ซึ่งควรที่จะมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงแนวโน้มของสภาพเมืองในอีก 10 -20 ปีข้างหน้า โดยถ้าหากมีแผนแม่บทหน่วยงานต่าง ๆ ก็สามารถเสนอของบประมาณและดำเนินโครงการตามแผนงานนั้น ๆ ได้สอดคล้องกันและกัน และเป็นที่ยอมรับของประชาชน
- การขาดระบบฐานข้อมูล เพื่อการวางแผนในอนาคต

แต่อย่างไรก็ตามจากการประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานรัฐบาล และภาคเอกชนในจังหวัดอุดรธานีครั้งที่ 1 ที่สจร.ได้จัดให้มีขึ้นนั้น สภาพปัญหาการจราจรคมนาคมขนส่งและความคิดเห็นต่าง ๆ จะได้รับการเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ร่วมสัมมนาอีกมาก กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้คือ

- เสนอแนะแผนการควบคุมการดำเนินกิจการขนส่งสาธารณะ
- ประเมินผลการให้บริการของผู้รับสัมปทานระบบขนส่งสาธารณะ
- การปรับปรุงจุดบ่อกป้ายรถโดยสารประจำทาง
- การแก้ไขปัญหาการจราจรบริเวณตลาดหนองบัว ระหว่างรอการปรับปรุงเส้นทางของกรมทางหลวง
- การเพิ่มถนนโดยอาศัยพื้นที่ชานานทางรถไฟให้สอดคล้องกับปริมาณการจราจรและใช้ประโยชน์สูงสุด
- การก่อสร้างถนนวงแหวนรอบนอก (ทางเลี้ยวเมืองสายที่ 2)
- การพิจารณาการจัดการเดินรถทางเดียว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย